

แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ. ๒๕๖๖ - พ.ศ. ๒๕๗๐
ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม นี้จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็ง-โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลลำโรงดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ยั่งยืนสืบไป

นางสาวปิยะพรรณ พูลเพิ่ม
สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	ช
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขตติดต่อ	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๒
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๔
๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๕
๓. สภาพภูมิอากาศ	๗
๓.๑ ภูมิอากาศ	๗
๓.๒ ฤดูกาล	๗
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๘
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๙
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๐
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๐
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ	๑๑
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๑
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๑
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน)	๑๒
๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๑๓
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๓
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๕
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๑๕
๖.๔ การศึกษา	๑๖
๖.๕ การสาธารณสุข	๑๗
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๑๗
๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๒๐
๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๒๓
๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ	๒๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๕
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๕
๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๒๕
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๓๓
๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๓๗
๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๓๗
๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๙
๒.๑ การวิเคราะห์จุดแข็ง - จุดอ่อน - โอกาส - อุปสรรค	๕๐
๓. การจัดทำ TOWS Matrix	๕๑
๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๑
๓.๑ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix	๕๒
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา	๕๓
๑. แนวทางการพัฒนา	๕๓
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๕๓
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๕๔
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๕๖
๒. สร้างโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	๕๘
บรรณานุกรม	๖๐
ภาคผนวก	๖๑
โครงการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี	๖๒
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมันสำปะหลัง ตามการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning)	๖๕

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนประชากร ประชากรตามเพศ จำนวนครอบครัว และจำนวนบ้านจำแนกตามรายหมู่บ้าน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓
ตารางที่ ๒ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔	๘
ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ย ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๕๓	๙
ตารางที่ ๔ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจตำบลปอพานปี ๒๕๖๘	๑๒
ตารางที่ ๕ ผลผลิตทั้งหมดรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๒ จำแนกการผลิต ตามสาขาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๒	๑๓
ตารางที่ ๖ ตารางแสดงจำนวนประชากรในตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๑๔
ตารางที่ ๗ พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘	๑๙
ตารางที่ ๘ สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๐
ตารางที่ ๙ ปริมาณการปลูกข้าวนาปี ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๑
ตารางที่ ๑๐ ปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๑
ตารางที่ ๑๑ ปริมาณการปลูกอ้อย ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๒
ตารางที่ ๑๒ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ ตำบลปอพาน	๒๒
ตารางที่ ๑๓ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแปลงใหญ่ และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๓
ตารางที่ ๑๔ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก	๒๓
ตารางที่ ๑๕ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๔
ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๕
ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ ๑๘ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๘
ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๘
ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตร ตำบลปอพาน	๒๙
ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวดำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๙
ตารางที่ ๒๓ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่าค้อ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๑
ตารางที่ ๒๔ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๑ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
ตารางที่ ๒๕ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๗ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
ตารางที่ ๒๗ แสดงทรัพยากรดินตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๓
ตารางที่ ๒๘ ข้อมูลพื้นที่เขตความเหมาะสม (Zoning) สำหรับข้าว อำเภอนาเชือก	๓๘
ตารางที่ ๒๙ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอำเภอนาเชือก	๓๙
ตารางที่ ๓๐ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวนาปี ปี ๒๕๖๖/๖๗	๓๙
ตารางที่ ๓๑ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๔๐
ตารางที่ ๓๒ ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลหนองแดง ปี ๒๕๖๘ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๑
ตารางที่ ๓๓ จุดรับซื้อ/แปรรูปผลผลิตข้าวในอำเภอนาเชือก	๔๑
ตารางที่ ๓๔ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิต ตำบลปอพาน	๔๒
ตารางที่ ๓๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๓
ตารางที่ ๓๖ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ ๓๗ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๔
ตารางที่ ๓๘ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๘ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๖
ตารางที่ ๓๙ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๙
ตารางที่ ๔๐ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๕๐
ตารางที่ ๔๑ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๕๒
ตารางที่ ๔๒ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร ระดับตำบล	๕๙

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งตำบลในอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
ภาพที่ ๓ พื้นที่ป่าไม้อำเภอนาเชือก	๔
ภาพที่ ๔ แสดงลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดมหาสารคาม	๕
ภาพที่ ๕ ชุดดินในเขตอำเภอนาเชือก	๖
ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปี ๒๕๕๑ – ๒๕๖๐	๗
ภาพที่ ๗ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๙
ภาพที่ ๘ แหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอนาเชือก	๑๑
ภาพที่ ๙ หนีสินในภาคการเกษตรของตำบลปอพาน	๑๓
ภาพที่ ๑๐ แสดงจำนวนประชากร ครั้วเรือน แยกชายหญิง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๑๔
ภาพที่ ๑๑ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอนาเชือก	๒๐
ภาพที่ ๑๒ แสดงหัวหน้าครั้วเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๕
ภาพที่ ๑๓ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๖
ภาพที่ ๑๔ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
ภาพที่ ๑๕ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๘
ภาพที่ ๑๖ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย ตำบลปอพาน	๓๐
ภาพที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔
ภาพที่ ๑๘ แสดงพื้นที่แสดงทรัพยากรดินในพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔
ภาพที่ ๑๙ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๕
ภาพที่ ๒๐ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
ภาพที่ ๒๑ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
ภาพที่ ๒๒ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าวตำบลปอพาน	๓๗
ภาพที่ ๒๓ พื้นที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) สำหรับนาข้าว	๓๘
ภาพที่ ๒๔ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๒

สารบัญภาพ (ต่อ)

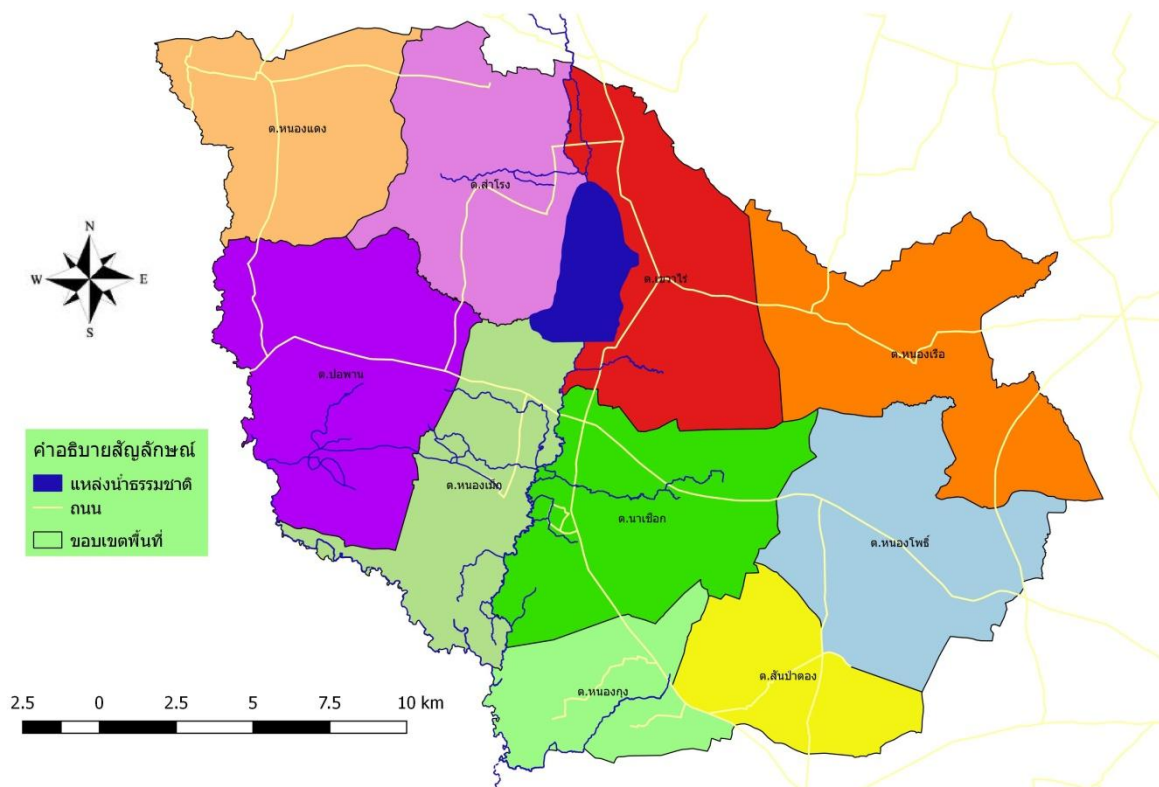
	หน้า
ภาพที่ ๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๓
ภาพที่ ๒๖ แสดงชั้นความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๓
ภาพที่ ๒๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังใน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๖
ภาพที่ ๒๘ แสดงแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๘

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตำบลปอพาน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอนาเชือก โดยมีระยะทางห่างจากอำเภอนาเชือก ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร เนื้อที่ตำบลปอพาน มีเนื้อที่ในเขตรับผิดชอบจำนวน ๕๔,๓๙๕ ไร่ หรือประมาณ ๘๗.๐๔ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่การเกษตร ๒๔,๔๐๗ ไร่ พื้นที่ ที่อยู่อาศัย ป่าไม้ และอื่น ๆ

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งตำบลในอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

๑.๑.๑ อาณาเขตติดต่อ

มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก
ทิศใต้	ติดกับ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดกับ เขตตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดกับ อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนประชากร ประชากรตามเพศ จำนวนครอบครัวและจำนวนบ้านจำแนกตาม
 หมู่บ้าน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร			รายชื่อ	ตำแหน่ง
			ชาย	หญิง	รวม		
๑.	ปอพาน	๒๕๒	๔๙๕	๕๑๐	๑,๐๐๕	นายพนม พลโรม	ผู้ใหญ่บ้าน
๒.	ปอพานสอง	๑๑๗	๑๘๔	๑๙๕	๓๗๙	นายอนุ ปะวะโก	ผู้ใหญ่บ้าน
๓.	หนองโน	๑๒๖	๒๔๒	๒๓๔	๔๗๖	นายศิริชินวัฒน์ ลอยนอก	ผู้ใหญ่บ้าน
๔.	โนนแร่	๑๗๖	๓๖๙	๔๐๕	๗๗๔	นายสมจิตร พรมวลรณ	ผู้ใหญ่บ้าน
๕.	กุดหลวง	๑๔๑	๓๐๙	๒๘๙	๕๙๘	นายประเสริฐ มิสา	ผู้ใหญ่บ้าน
๖.	หนองสระ	๘๐	๑๖๑	๑๖๑	๓๒๒	นายสุเทพ พันหล่อมโส	ผู้ใหญ่บ้าน
๗.	หนองบัว	๑๕๐	๒๗๖	๒๖๖	๕๔๒	นายสนอง ประสาวะโน	ผู้ใหญ่บ้าน
๘.	เหล่าค้อ	๗๕	๑๕๗	๑๔๐	๒๙๗	นายเรืองศิลป์ หมื่นไธสง	ผู้ใหญ่บ้าน
๙.	เหล่าคา	๑๑๔	๒๑๖	๒๔๐	๔๕๖	นายสมบัติ มุ่งไธสง	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๐.	หลุบเปื่อย	๓๕	๖๐	๔๙	๑๐๙	นายคมสันต์ บุบผาเต	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๑.	แสงอรุณ	๑๘๗	๓๙๐	๓๗๗	๗๖๗	นายสมชาย จันทะโชติ	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๒.	เหล่าค้อใหม่	๑๔๕	๒๘๓	๒๙๒	๕๗๕	นายสุวิทย์ ปุยละเทิม	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๓.	สระใหม่สามัคคี	๙๘	๑๙๐	๒๐๘	๓๙๘	นายสมบัติ งามเขย	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๔.	ปอพานสาม	๑๓๕	๒๒๗	๒๓๙	๔๖๖	นางสาวนิรดา ถนนนอก	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๕.	หนองโนใหม่	๑๑๔	๒๓๖	๒๔๘	๔๘๔	นายอภิรักษ์ณ์ ภูวงค์	กำนัน
๑๖.	เหล่าค้อสอง	๙๓	๑๙๒	๑๙๗	๓๘๙	นายวิจิตร หมื่นไธสง	ผู้ใหญ่บ้าน
รวม		๒,๐๓๘	๓,๙๘๗	๔,๐๕๐	๘,๐๓๗		

(ที่มา : กรมการปกครอง)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลปอพาน เป็นที่ราบสูงและพื้นที่ราบลุ่มบ้างสลับกันไป ไม่มีภูเขา สภาพของดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินเค็มกระจายตัวอยู่ในพื้นที่เล็กน้อย ส่วนสภาพพื้นที่ป่าของตำบลปอพานมีเหลืออยู่ไม่มากนัก

ชุดดิน : กุลาร้องไห้ หนองแก อูคร ทุ่งสัมฤทธิ์ หรือ ดินคล้ายอื่นๆ

กลุ่มชุดดินที่ ๒๒

ลักษณะดิน : เกิดจากตะกอนลำนํ้า หรือ วัตถุต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัวอยู่กับที่ หรือ จากการสลายตัวผุพังแล้วเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบเป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วเนื้อดินเป็นดินทราย สีเทา มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือเหลืองปนน้ำตาล อาจพบศิลาแลงอ่อนในชั้นดินล่าง มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ pH ๔.๕ – ๕.๕

การใช้ประโยชน์ : สำหรับปลูกข้าว อยู่ในหมู่ที่ ๓,๔,๕,๖,๑๑,๑๗,๑๕,๑๗,๒ ปัจจุบันใช้ในการทำนาปี

ปัญหา : มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำเนื้อดินเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ

ชุดดิน : น้ำกระจาย สันทราย สีทน หรือดินคล้ายอื่นๆ

กลุ่มชุดดินที่ ๒๔

ลักษณะดิน : เกิดจากตะกอนลำนํ้า หรือ วัตถุต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัวอยู่กับที่ หรือ จากการสลายตัวผุพังแล้วเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว – ดี ปานกลาง เนื้อดินเป็นดินทรายปนร่วน หรือ สีน้ำตาลปนเทา หรือ เทาปนชมพู มีจุดประสีน้ำตาล เหลือง หรือ เทา ในดินชั้นล่างบางแห่งอาจพบชั้นที่มีการสะสมอินทรีย์วัตถุ เป็นชั้นบาง ๆ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก pH ๕.๕ – ๖.๕

การใช้ประโยชน์ : อยู่หมู่ที่ ๔ , ๕, โคกผักกูด ปัจจุบันใช้ทำนาปี ใช้ทำนา / มันสำปะหลัง อ้อย ปอ

ปัญหา : เนื้อดินเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ

ชุดดิน : อุบล บ้านบึง ท่าอุเทน หรือดินคล้ายอื่นๆ

กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ลักษณะดิน : เกิดจากตะกอนลำนํ้า หรือวัตถุต้นกำเนิดที่ผุพังสลายตัวอยู่กับที่ หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วเคลื่อนตัวมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณที่ดอน เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี-ดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาล เหลือง หรือแดง ดินล่างอาจพบจุดประสีต่าง ๆ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ pH ๔.๕-๕.๕

การใช้ประโยชน์ : ปลูกพืชไร่ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ถั่ว อยู่ในหมู่ที่ ๑๗,๘,๑๓,๑๔,๑๖ ปัจจุบันใช้ในการทำนาปีเหมาะสำหรับปลูกข้าวนาปี

ปัญหา : เนื้อดินเป็นทราย และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในที่ลาดสูงจะมีปัญหาในการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

ชุดดิน : มาบบอน โคราช สติก วาริน ยโสธร ดอนไร่ ด่านซ้าย หรือดินคล้ายอื่นๆ

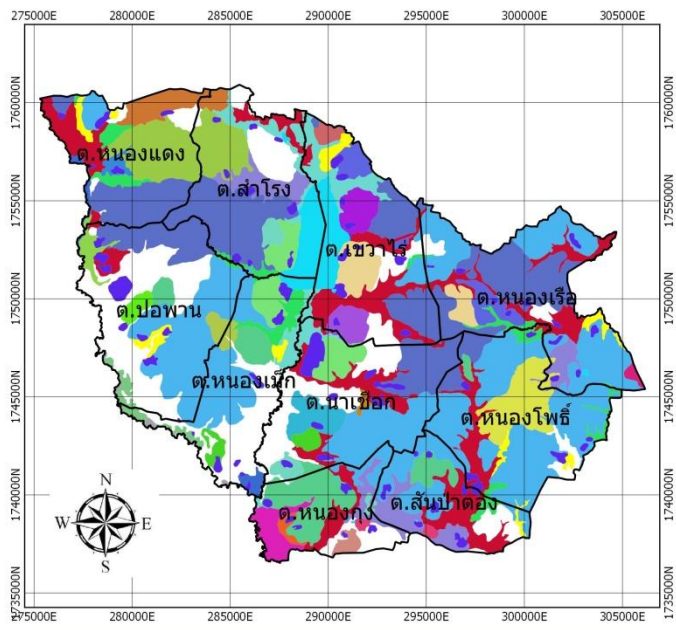

ภาพที่ ๔ แสดงลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

แผนที่กลุ่มชุดดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

คำอธิบายสัญลักษณ์

☐ ขอบเขตพื้นที่

ชื่อกลุ่มชุดดิน

- ชุดดินกุลาร่องหี ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินกุลาร่องหีที่มีอนุภาคดินเหนียว 18-35 เปอร์เซ็นต์ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินโคราซ ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินจอมพระ ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินจักรราช ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินชุมพวง ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินคำสุนทร ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินท่าชุม
- ชุดดินโนนแดง ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินบัวลาย ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินบ้านไผ่ ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินพรหมคง ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินมหาสารคาม ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินวารี ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินสาลา ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินเสิน ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินหนองนาคา ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินอุบล ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ชุดดินอุบล ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ดินเขาสวนกลาง ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ดินสุตน้ำทองที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ดินลำทะเมนชัย ที่มีควมลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์
- ดินวารีที่เป็นดินร่วนหยาบ มีความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ดินอุบลที่มีหน้าดินเป็นทรายหยาบ ที่มีควมลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์
- ดินอุบลที่มีหน้าดินเป็นทรายหยาบ มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์

จัดทำโดย
สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
โทร. 043-779190 E-mail : nachauekster@gmail.com

ภาพที่ ๕ ชุดดินในเขตอำเภอนาเชือก
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ในปี ๒๕๖๒ จากผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่หลายอำเภอของจังหวัดมหาสารคาม เริ่มมีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานและเริ่มส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ประชาชนกลุ่มเสี่ยง หมายถึง เด็ก คนชรา หญิงมีครรภ์ และผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวในกลุ่มโรคทางเดินหายใจ และโรคหัวใจและหลอดเลือด ควรเฝ้าระวังสุขภาพ ถ้ามีอาการเบื้องต้น เช่น ไอ หายใจลำบาก ระคายเคืองตา ควรลดระยะเวลาการทำกิจกรรมกลางแจ้ง

๑.๓.๒ ฤดูกาล

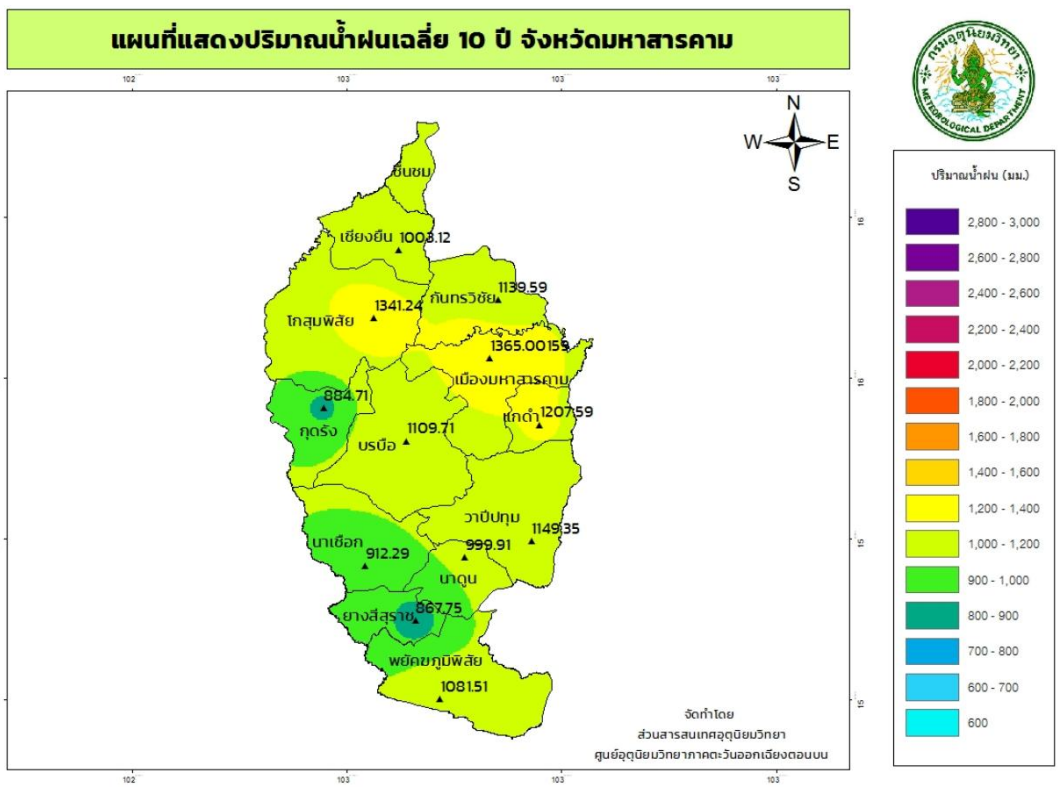
ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตามฤดูกาล จึงสามารถแบ่งฤดูกาลได้เป็น ๓ ฤดูกาล ดังนี้

- ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผลงมาปกคลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด
- ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าว โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี
- ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้อากาศ

เริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ทำให้มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่อประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย

๑.๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

ฝนที่ตกในบริเวณอำเภอณาเซ็อกเป็นฝนที่เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กับฝนที่เกิดจากพายุดีเปรสชันจากทะเลจีนใต้ เริ่มตกประมาณเดือนพฤษภาคมและสิ้นสุดประมาณเดือนตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๗ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ ๘๙.๔๒ มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนกรกฎาคมของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือนมกราคม พฤศจิกายน และธันวาคม โดยมีปริมาณ ๐ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กรกฎาคม มีปริมาณ ๓๑๑.๗ มิลลิเมตร

ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๖๐
ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๗

ตารางที่ ๒ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๕ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔

ปี	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
เดือน					
ม.ค.	๗.๗	๔.๖	๐	๐	๐
ก.พ.	๐.๔	๐	๗.๓	๐	๑๓.๕
มี.ค.	๗๕.๓	๑๗.๒	๑๗.๒	๙.๑	๑๑.๔
เม.ย.	๕๗.๘	๑๖.๔	๗๖.๕	๖๓.๙	๑๒๓.๖
พ.ค.	๒๖๕.๕	๑๓๐.๔	๑๙๖.๗	๙๓.๓	๔๖.๙
มิ.ย.	๘๗.๑	๗๘.๓	๑๑๖.๒	๖๖.๔	๑๐๒.๖๓
ก.ค.	๓๘๕.๖	๕๐.๕	๗๗.๒	๒๑๒.๙	๓๑๑.๗
ส.ค.	๑๒๘.๓	๔๗.๕	๔๐๖.๗	๑๖๘.๒	๑๘๗.๔
ก.ย.	๑๓๘.๒	๘๖.๘	๒๐๙.๒	๓๓๒.๕	๒๒๐.๙
ต.ค.	๑๔๑.๒	๒๘.๘	๑๔.๔	๙๕.๐	๕๕.๐
พ.ย.	๖.๐	๒๕.๘	๐	๔.๑	๐
ธ.ค.	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	๑๒๙๓.๑๐	๔๘๖.๓๐	๑๑๒๑.๔๐	๑๐๔๕.๔๐	๑๐๗๓.๐๓
เฉลี่ย	๑๐๗.๗๖	๔๐.๕๓	๙๓.๔๕	๘๗.๑๒	๘๙.๔๒

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา,พ.ศ. ๒๕๖๔

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๖.๓ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนธันวาคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๖.๔ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๗.๑ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๗๓

รายการ	2546 (2003)	2547 (2004)	2548 (2005)	2549 (2006)	2550 (2007)	2551 (2008)	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)	2555 (2012)	2556 (2013)	2557 (2014)	2558 (2015)	Item
สถานีอุตุนิยมวิทยาโกสุมพิสัย Kosum Phisai Meteorology Station														
อุณหภูมิสูงสุด	42.0	41.0	-	-	41.5	41.0	40.0	41.8	39.4	39.3	42.0	40.3	41.6	Extreme maximum temperature
อุณหภูมิต่ำสุด	11.5	11.7	-	-	9.8	11.0	10.1	13.6	12.0	15.0	11.0	10.0	11.4	Extreme minimum temperature

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
Source: Meteorological Department, Ministry of Information and Communication Technology

ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ย ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๕๓

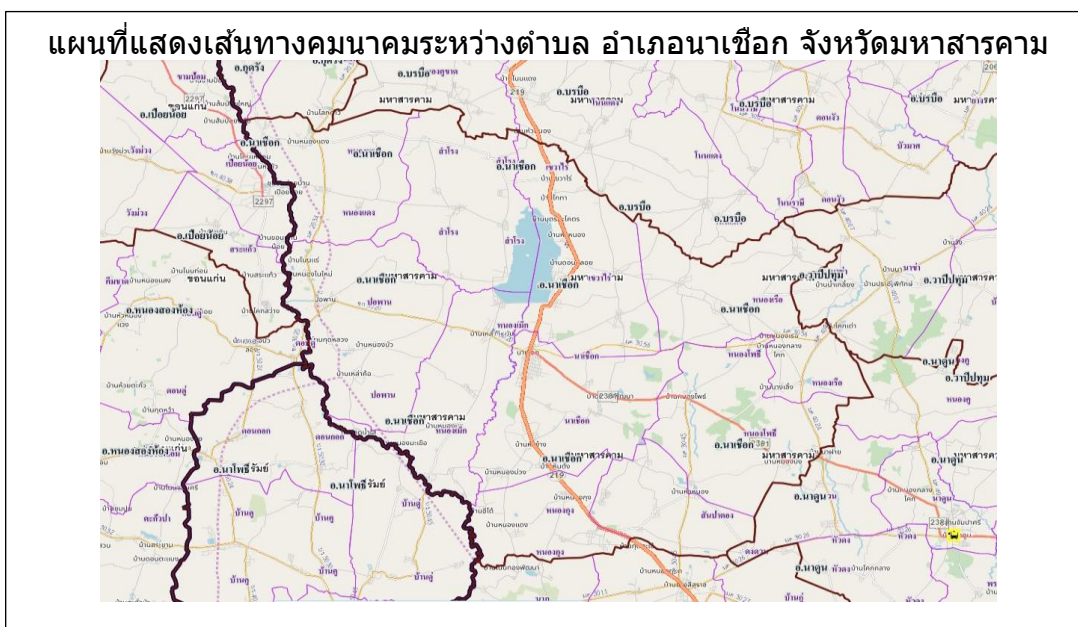
เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด	อุณหภูมิสูงสุด	อุณหภูมิเฉลี่ย
มกราคม	๑๖.๔	๓๐.๘	๒๓.๗
กุมภาพันธ์	๑๙.๓	๓๓.๑	๒๕.๕
มีนาคม	๒๒.๔	๓๕.๕	๒๘.๕
เมษายน	๒๔.๗	๓๖.๔	๓๐.๐
พฤษภาคม	๒๔.๙	๓๔.๙	๒๙.๓
มิถุนายน	๒๔.๙	๓๓.๗	๒๘.๙
กรกฎาคม	๒๔.๕	๓๓.๐	๒๘.๔
สิงหาคม	๒๔.๓	๓๒.๔	๒๘.๐
กันยายน	๒๓.๘	๓๒.๐	๒๗.๖
ตุลาคม	๒๒.๖	๓๑.๕	๒๖.๘
พฤศจิกายน	๑๙.๕	๓๐.๗	๒๕.๑
ธันวาคม	๑๖.๓	๒๙.๗	๒๓.๑
รายปี	๒๒.๐	๓๒.๘	๒๗.๑

ที่มา: ส่วนอุตุนิยมวิทยาเกษตร สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๕๓

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

ตำบลปอพาน มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทาง ปอพาน - กุด้รัง เป็น และนาเชือก-หนองสองห้อง เส้นทางในเชื่อมต่อ ขนส่งผลผลิตทางการเกษตร (ภาพที่ ๗)

ภาพที่ ๗ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร ,พ.ศ. ๒๕๖๘)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ภาพที่ ๗)

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงชนบทหมายเลข มค.๒๐๓๔ เส้นทางระหว่างตำบลปอพาน ถึงอำเภอกุฎรัง ระยะทาง ๒๔ กิโลเมตร

-ทางหลวงชนบทหมายเลข มค.๓๐๒๐ เส้นทางระหว่างตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก ถึงอำเภอนองสองห้อง ระยะทาง ๓๐ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

ตำบลปอพานเป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำห้วย ๙ สาย ได้แก่

- ห้วยวังประคู้	อยู่ในหมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๑๐
- ห้วยวังขามป้อม	อยู่ในหมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๑๐
- ห้วยหิน	อยู่ในหมู่ที่ ๓
- ห้วยบ้านกลาง	อยู่ในหมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๓
- ห้วยลำพังชู	อยู่ในหมู่ที่ ๔ ๓ ๑๕ ๒ ๕ ๑๖ ๘ ๙
- ห้วยแล้ง	อยู่ในหมู่ที่ ๔
- ห้วย ชี้หนู	อยู่ในหมู่ที่ ๓
- ห้วยชฎา	อยู่ในหมู่ที่ ๑ และ ๑๑
- ห้วยป่าช้า	อยู่ในหมู่ที่ ๗

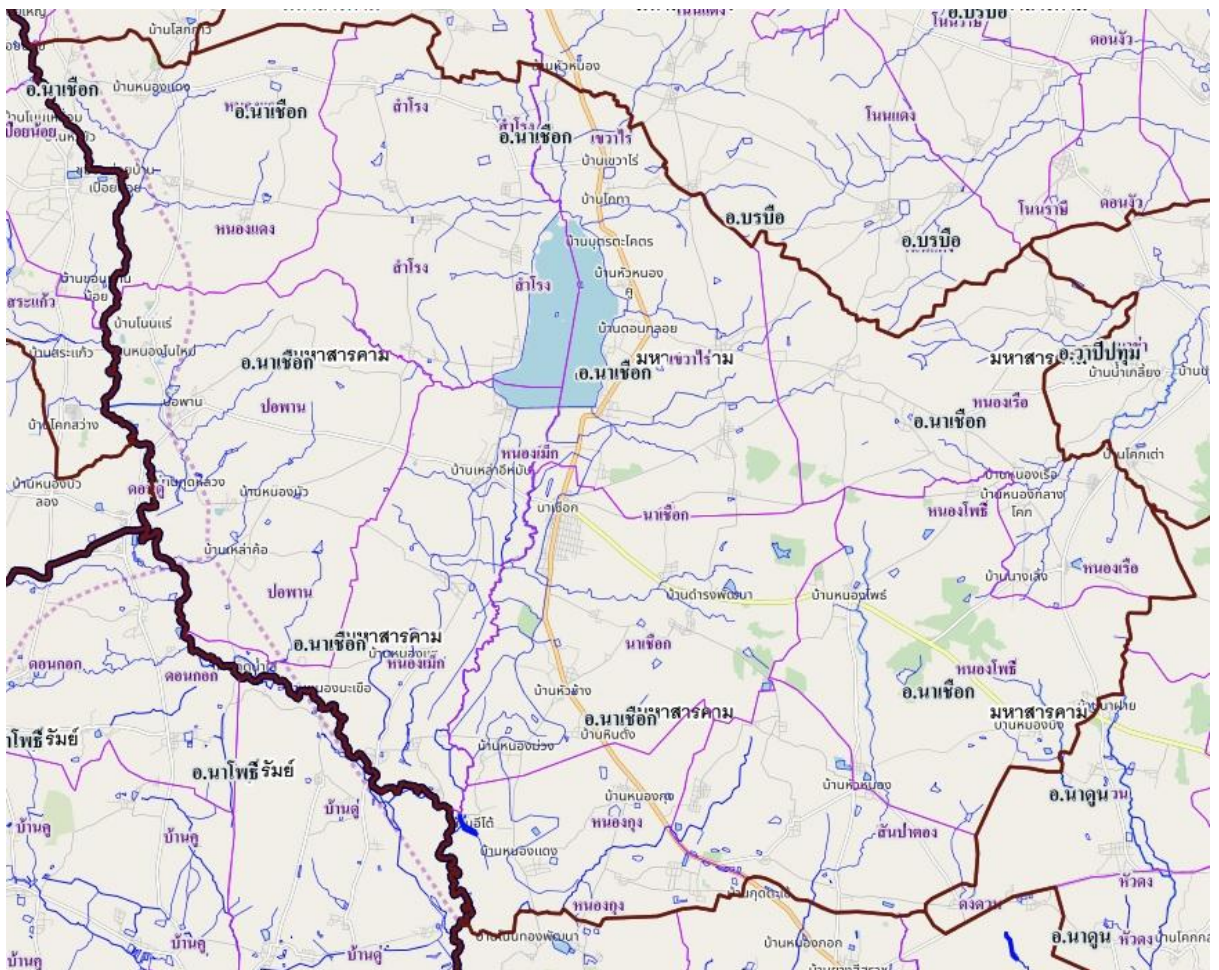
หนองน้ำ ๑๒ หนอง

- หนองกุดเวียน	อยู่ในหมู่ที่ ๑๕
- หนองสิม	อยู่ในหมู่ที่ ๑ ๒
- หนองหาน	อยู่ในหมู่ที่ ๒
- หนองแสง	อยู่ในหมู่ที่ ๕
- หนองหลวง	อยู่ในหมู่ที่ ๕
- หนองน้ำเกลี้ยง	อยู่ในหมู่ที่ ๑๒
- หนองบัว	อยู่ในหมู่ที่ ๗
- หนองสระ	อยู่ในหมู่ที่ ๖
- หนองปู้ตา	อยู่ในหมู่ที่ ๓
- หนองสิม	อยู่ในหมู่ที่ ๙
- หนองสุขแคน	อยู่ในหมู่ที่ ๙
- หนองรัตนโกสินธุ์	อยู่ในหมู่ที่ ๙

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน) ได้แก่

ปัจจุบันแหล่งน้ำมีปัญหาตื้นเขิน เกือบกักน้ำได้น้อย ทำให้น้ำใช้เพื่อการอุปโภค - บริโภค ไม่เพียงพอ

- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น**
- หนองน้ำ ๑๒ แห่ง
  - ฝายเก็บกักน้ำ ๑๐ แห่ง
  - บ่อน้ำตื้น ๓๐ แห่ง
  - บ่อโยก ๑๐ แห่ง
  - ชลประทานขนาดเล็ก - แห่ง
  - อื่น ๆ กระจายหมู่บ้าน ๑๖ แห่ง

ภาพที่ ๘ แหล่งน้ำในอำเภอนาเชือก (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร)

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรตำบลปอพาน ประชากรมีอาชีพหลักคือทำนา มีพื้นที่การเกษตร ๑๕,๐๖๕ โดยอยู่นอกเขตชลประทานทั้งหมด และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวน ๒๐๙ ราย (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๓) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

ตำบลปอพาน มีกลุ่มผู้ผลิตประกอบการ OTOP จำนวน ๘ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านเหล่าค้อใหม่
๒. กลุ่มสตรีแม่บ้านตำบลปอพาน
๓. เทวาพาณิชย์
๔. ร้านสำริดร์ พาณิชย์
๕. กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองสระ
๖. นางนิยม สายสุด
๗. กลุ่มทอผ้าฝ้าย
๘. กลุ่มปลาร้าบองบ้านหนองบัว

ตารางที่ ๔ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจตำบลปอพานปี ๒๕๖๘

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด(ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล	พืชผัก	พืชอื่นๆ	รวม
ปอพาน	๒๔,๖๔๙	๑๘,๙๖๑	๓๑๙	๔,๗๖๗	๖๖	๕๓๖	-	-	๒๔,๖๔๙

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๓

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ของเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ในรูป ๒ ลักษณะ คือ

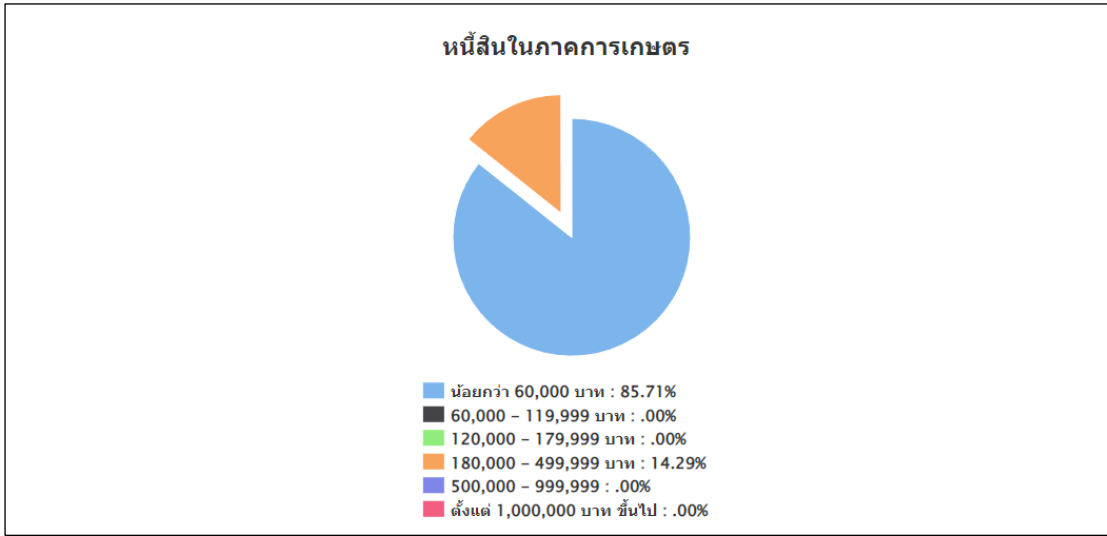
๑. รายได้ในภาคการเกษตร อยู่ในรูปมูลค่าผลผลิต เช่น ผลิตข้าวเหนียวที่ผลิตได้จะเก็บไว้ในยุ้งฉาง ข้าวเจ้าจะขายโดยไม่เก็บผลผลิตไว้เป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีความจำเป็นจึงจะข้าวเหนียว ส่วนผลผลิตชนิดอื่นจะจำหน่ายเป็นเงินสด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถ้าพิจารณาเกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกรแล้ว ส่วนใหญ่จะได้จากการจำหน่ายผลผลิตข้าว เพราะเป็นพืชหลักของอำเภอ ส่วนพืชอื่นๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง ข้าวโพด พืชผักไหม เป็นรายได้รองลงมา โดยมีรายได้ในภาคการเกษตรต่อหัวอยู่ประมาณ ๒๑,๘๒๙ บาท

๒. รายได้นอกภาคการเกษตร ในเขตอำเภอนาเชือกมีโรงงานเย็บผ้า จำนวน ๑ แห่ง หลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะว่างงานไปรับจ้างที่กรุงเทพฯ ไปรับจ้างตัดอ้อยในภาคกลาง และมีบางส่วนไปทำงานต่างประเทศ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่อหัวประมาณ ๙๕,๐๐๐ บาท

รายจ่าย

- ๑) รายจ่ายในภาคการเกษตร จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท
- ๒) รายจ่ายนอกภาคการเกษตร จำนวน ๗๐,๐๐๐ บาท
- รายได้สุทธิของครัวเรือน เท่ากับ ๔๐,๐๐๐ บาท
- ๓) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรตำบลปอพาน มีหนี้สินภาคเกษตรกรรมน้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๘๕.๗๑ รองลงมาคือจำนวน ๑๘๐,๐๐๐-๔๙๙,๙๙๙ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙

ภาพที่ ๙ หนี้สินในภาคการเกษตรของตำบลปอพาน (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร)

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ.๒๕๖๒ เท่ากับ ๕๙,๒๐๘ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๑) มีมูลค่า เท่ากับ ๕๙,๐๑๖ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๑๙๒ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๐.๓๓

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีรายได้ต่อคนต่อปี เท่ากับ ๗๕,๓๓๔บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว (ปี ๒๕๖๑) ที่มีรายได้ต่อคนต่อปี ๗๔๕๖๑บาท จำนวน ๗๗๓ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๔

ตารางที่ ๕ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๒ จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๒

สาขาการผลิต	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
เกษตรกร	๖,๐๓๑	๕,๙๖๖	๗,๗๒๘	๘,๙๕๕	๙,๖๘๙	๑๒,๑๐๗	๑๕,๑๗๓	๑๗,๖๓๓	๑๙,๖๖๓	๒๒,๐๘๖	๒๒,๐๖๗	๒๒,๕๕๘	๒๓,๘๘๘
ภาคเกษตร	๖,๐๓๑	๕,๙๖๖	๗,๗๒๘	๘,๙๕๕	๙,๖๘๙	๑๒,๑๐๗	๑๕,๑๗๓	๑๗,๖๓๓	๑๙,๖๖๓	๒๒,๐๘๖	๒๒,๐๖๗	๒๒,๕๕๘	๒๓,๘๘๘
A เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	๖,๐๓๑	๕,๙๖๖	๗,๗๒๘	๘,๙๕๕	๙,๖๘๙	๑๒,๑๐๗	๑๕,๑๗๓	๑๗,๖๓๓	๑๙,๖๖๓	๒๒,๐๘๖	๒๒,๐๖๗	๒๒,๕๕๘	๒๓,๘๘๘
นอกเกษตร													
ภาคอุตสาหกรรม	๒๒,๘๕๕	๒๔,๖๘๙	๒๗,๕๕๕	๓๑,๕๖๗	๓๓,๓๓๘	๓๘,๐๐๕	๔๖,๒๘๙	๕๕,๕๘๖	๖๑,๙๘๖	๖๖,๖๖๖	๗๑,๗๖๖	๗๖,๙๕๕	๘๑,๓๓๘
ภาคอุตสาหกรรม	๒๒,๘๕๕	๒๔,๖๘๙	๒๗,๕๕๕	๓๑,๕๖๗	๓๓,๓๓๘	๓๘,๐๐๕	๔๖,๒๘๙	๕๕,๕๘๖	๖๑,๙๘๖	๖๖,๖๖๖	๗๑,๗๖๖	๗๖,๙๕๕	๘๑,๓๓๘
B การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน													
C การผลิต													
D ไฟฟ้า ก๊าซ ไนโตรเจน และระบบปรับอากาศ													
E การจัดหาไฟฟ้า การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล													
ภาคบริการ													
F การก่อสร้าง													
G การขายส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์													
H การขนส่งและสถานที่ไม่ใช่สินค้า													
I ที่พักรับและบริการด้านอาหาร													
J ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร													
K กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย													
L กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์													
M กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม และเทคนิค													
N กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน													
O การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ													
P การศึกษา													
Q กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์													
R ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ													
S กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ													
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP)	๒๘,๘๘๖	๓๐,๖๕๕	๓๕,๒๘๓	๔๐,๕๒๒	๔๓,๖๗๓	๕๐,๑๑๓	๕๙,๔๖๒	๖๙,๒๑๙	๗๖,๖๖๖	๘๑,๘๕๒	๘๖,๘๓๓	๙๑,๓๓๘	๙๕,๒๒๖
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๓๗,๒๖๘	๓๙,๘๘๘	๔๕,๐๖๗	๕๓,๐๐๕	๕๖,๐๐๕	๖๖,๖๖๖	๗๗,๖๖๖	๙๑,๖๖๖	๑๐๐,๖๖๖	๑๐๖,๖๖๖	๑๑๑,๖๖๖	๑๑๖,๖๖๖	๑๒๓,๖๖๖
ประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓	๗๗๓

(ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

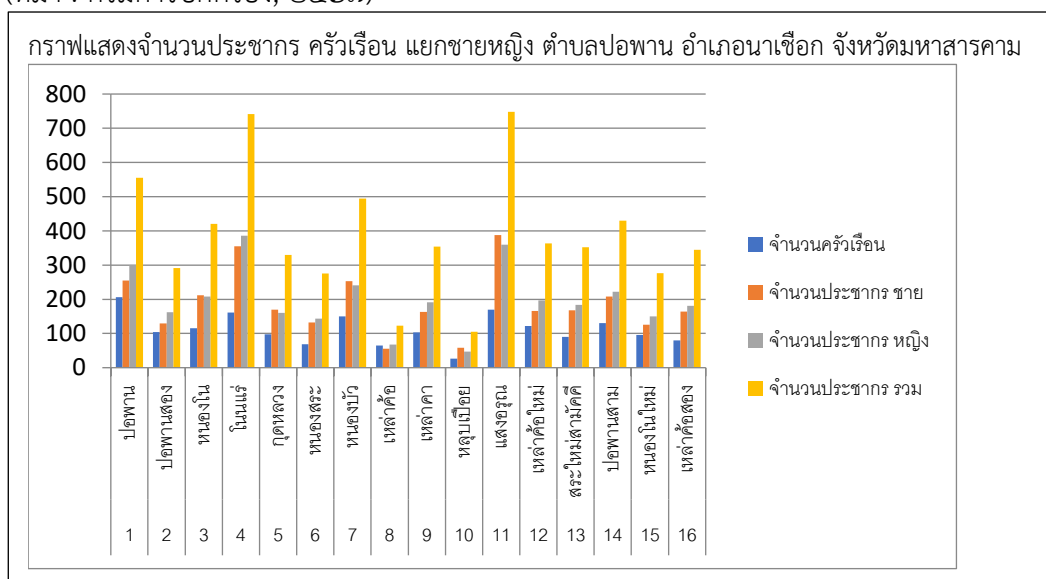
๖.๓ จำนวนครัวเรือน

ตำบลปอพาน มีประชากรทั้งสิ้น ๖,๒๐๒ คน จำนวนครัวเรือน ๑,๗๘๕ ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย ๓,๐๐๒ คน หญิง ๓,๒๐๐ คน มีรายละเอียดแยกเป็นตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๖ ตารางแสดงจำนวนประชากรในตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
๑.	ปอพาน	๒๐๖	๒๕๕	๓๐๐	๕๕๕
๒.	ปอพานสอง	๑๐๔	๑๒๙	๑๖๒	๒๙๑
๓.	หนองโน	๑๑๕	๒๑๒	๒๐๘	๔๒๐
๔.	โนนแร่	๑๖๑	๓๕๕	๓๘๖	๗๔๑
๕.	กุดหลวง	๙๘	๑๗๐	๑๖๐	๓๓๐
๖.	หนองสระ	๖๙	๑๓๒	๑๔๓	๒๗๕
๗.	หนองบัว	๑๕๐	๒๕๓	๒๔๑	๔๙๔
๘.	เหล่าค้อ	๖๕	๕๕	๖๘	๑๒๓
๙.	เหล่าคา	๑๐๓	๑๖๓	๑๙๑	๓๕๔
๑๐.	หลุบเปื่อย	๒๖	๕๘	๔๗	๑๐๕
๑๑.	แสงอรุณ	๑๗๐	๓๘๘	๓๖๐	๗๔๘
๑๒.	เหล่าค้อใหม่	๑๒๒	๑๖๖	๑๙๗	๓๖๓
๑๓.	สระใหม่สามัคคี	๙๐	๑๖๘	๑๘๔	๓๕๒
๑๔.	ปอพานสาม	๑๓๐	๒๐๘	๒๒๒	๔๓๐
๑๕.	หนองโนใหม่	๙๖	๑๒๖	๑๕๐	๒๗๖
๑๖.	เหล่าค้อสอง	๘๐	๑๖๔	๑๘๑	๓๔๕
รวม		๑,๗๘๕	๓,๐๐๒	๓,๒๐๐	๖,๒๐๒

(ที่มา : กรมการปกครอง, ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๑๐ แสดงจำนวนประชากร ครัวเรือน แยกชายหญิง ตำบลปอพานอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ.๒๕๖๗)

๖.๔ การศึกษา

๑. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๓ แห่ง คือ
  - ๑.๑ โรงเรียนบ้านโนนแร่
  - ๑.๒ โรงเรียนบ้านปอพาน บ้านหนองโน
  - ๑.๓ โรงเรียนบ้านหนองสระ
  - ๑.๔ โรงเรียนบ้านเหล่าค้อ
๒. โรงเรียนมัธยม จำนวน ๑ แห่ง
  - ๒.๑ โรงเรียนปอพานวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก
๓. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๔ แห่ง
  - ๓.๑ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองโน
  - ๓.๒ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านบ้านปอพาน
  - ๓.๓ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าค้อ
  - ๓.๔ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองสระ
๔. ศูนย์การศึกษานอกระบบ จำนวน ๑ แห่ง
  - ๔.๑ ศูนย์การศึกษานอกระบบ ตำบลปอพาน

๖.๕ การสาธารณสุข

๑. สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุข
  - ๑.๑ สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขของรัฐ ประกอบด้วย
    - ๑.๑.๑ สถานบริการ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่
      - ๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๒ แห่ง ได้แก่
        - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพปอพาน
        - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหนองสระ
    - ๑.๒ จำนวนบุคลากรทางการแพทย์
      - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพปอพาน
        - เจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
        - พยาบาล จำนวน ๔ คน
        - เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
        - พนักงานช่วยการพยาบาล จำนวน ๑ คน
        - ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย จำนวน ๑ คน
        - อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน ๘๐ คน
      - โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหนองสระ
        - นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
        - พยาบาล จำนวน ๒ คน
        - เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข จำนวน ๑ คน
        - พนักงานช่วยการพยาบาล จำนวน ๑ คน
        - ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย จำนวน ๑ คน
        - อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน ๘๐ คน

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

๑) การนับถือศาสนา

ประชากรตำบลหนองกุงนับถือศาสนาพุทธ มีวัด/สำนักสงฆ์ จำนวน ๗ แห่ง

๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั้งเดิมปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี่** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนแม่แป้งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธรองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจี่ต่อหน้านาทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส** (บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสรจะดับบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการเซ้้อย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนาน

เต็มที มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้มีความสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่าข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนดพระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวายรับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจันทน์พรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่ามีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเประอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึง

ทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญ พึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

- ๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- ๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
- ๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- ๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- ๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเฮือน
- ๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
- ๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผ้า และให้เอารูปเทียนถวายพระ
- ๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
- ๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
- ๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
- ๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
- ๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
- ๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- ๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุข ความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก้าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศเหนือ - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปู่ตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ

ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้มาก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม้ก็กลับหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา จะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลองเล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หลึงยิ้นเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หลึงยิ้นเยี้ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันได่ นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตก เป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเหือนเดียวกันกินบพร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ – ใช้ตีนเขี่ยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผิดกัน ชมเหงกัน ด่าป้อยญาติกัน คะลำ

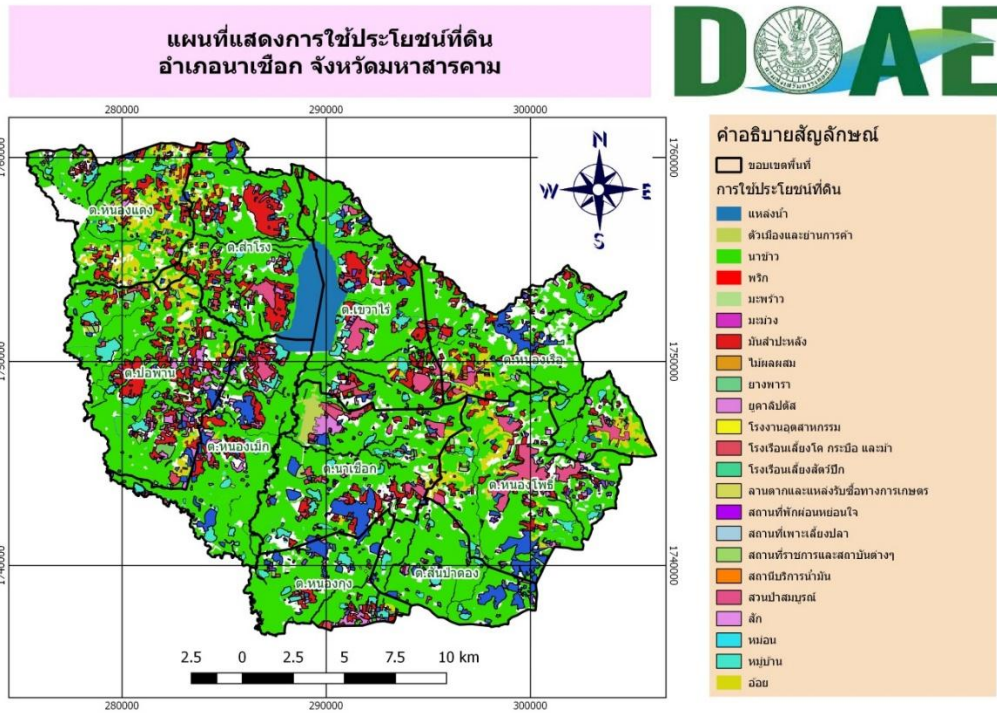
๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตำบลปอพาน มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา จำนวน ๑๑,๑๑๙ ไร่ รองลงมาคือเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๘,๗๗๙ ไร่ และพื้นที่ทำไร่ จำนวน ๓,๑๘๗ ไร่

ตารางที่ ๗ พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๓

พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๑											
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม											
ที่	ตำบล	ทำนา	ทำไร่	เลี้ยงสัตว์	ทำสวน	ประมง	ที่อยู่อาศัย	พื้นที่ป่า	ที่สาธารณะ	อื่น ๆ	รวม
๑	นาเชือก	๑๔,๖๘๘	๑,๓๔๖	๑,๗๒๖	๙๓๙	-	๙๑๖	๖,๔๒๖	๕,๐๐๔	-	๓๓,๑๔๕
๒	สำโรง	๑๗,๕๒๘	๘,๕๗๒	๑,๗๒๖	๙๓๙	-	๙๑๖	๖,๔๒๖	๕,๐๐๔	-	๔๑,๑๑๑
๓	หนองแดง	๑๑,๑๑๙	๓,๑๘๗	๘,๗๗๙	๔๕๓	-	๘๐๘	-	๗๑๑	๕๔๖	๒๕,๖๑๓
๔	เขวาไร่	๑๖,๐๕๘	๒,๘๔๐	๖,๓๙๐	๑,๕๕๘	-	๕๔๘	๑,๕๘๐	๓,๐๒๕	๓,๒๕๐	๓๕,๒๔๙
๕	หนองโพธิ์	๑๓,๗๒๒	๗,๗๘๐	๓,๒๖๓	๘๐๙	-	๕๖๘	๘,๔๙๓	๑,๐๖๔	๑,๑๑๔	๓๖,๘๑๓
๖	ปอพาน	๑๗,๓๒๐	๓,๘๑๒	-	๓,๔๒๗	-	-	๓๙๐	๓๔๐	๓๗๒	๒๕,๖๖๑
๗	หนองเม็ก	๑๓,๗๕๗	๗๔๖	๔๘๐	๓๕๕	๑,๔๕๔	๑,๓๓๓	๑,๕๐๐	๔,๘๐๐	๒,๘๕๑	๒๗,๒๗๖
๘	หนองเรือ	๑๐,๙๔๖	๔,๓๑๐	๑,๕๘๔	๑,๕๙๔	๒	-	-	-	-	๑๘,๔๓๖
๙	หนองกุ้ง	๙,๐๓๐	๙๒๔	-	๑๑๗	๓๑๘	๑,๕๐๙	-	๕๐๐	๒,๑๓๐	๑๔,๕๒๘
๑๐	สันป่าตอง	๑๒,๔๐๙	๔๖๓	๗๒	๑,๑๐๘	๗๒	๒๕๔	๒,๓๙๖	๑,๐๖๔	-	๑๗,๘๓๘
	รวม	๑๓๖,๕๙๗	๓๓,๙๙๐	๒๔,๐๒๐	๑๑,๒๙๙	๑,๘๔๖	๖,๘๕๒	๒๗,๒๑๑	๒๑,๕๑๒	๑๐,๒๖๓	๒๗๓,๕๗๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก)

ภาพที่ ๑๑ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอนาเชือก (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

ตารางที่ ๘ สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	ไร่	ร้อยละ
๑	สถานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	๓๗.๐๐	๐.๐๐
๒	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	๑๐๖.๐๐	๐.๐๑
๓	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	๑,๒๙๙.๐๐	๐.๑๕
๔	หมู่บ้าน ตัวเมืองและย่านการค้า	๑๑,๔๐๔.๐๐	๑.๓๒
๕	อ่างเก็บน้ำ	๗,๐๒๕.๐๐	๐.๘๑
๖	มะม่วง	๔๓๒.๐๐	๐.๐๕
๗	หนอง บึง ทะเลสาบ	๒,๘๑๗.๐๐	๐.๓๓
๘	โรงงานอุตสาหกรรม	๒๐.๐๐	๐.๐๐
๙	แม่น้ำลำคลอง	๔,๑๓๒.๐๐	๐.๔๘
๑๐	แก้มังกร	๕.๐๐	๐.๐๐
๑๑	ไม้ผลผสม	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๑๒	คลองชลประทาน	๓๔๔.๐๐	๐.๐๔
๑๓	ไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจอื่นๆ	๒๖๐.๐๐	๐.๐๓
๑๔	ทุ่งหญ้า/ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	๑๘,๓๖๖.๐๐	๒.๑๓
๑๕	นาข้าว	๗๓๔,๐๙๔.๐๐	๘๕.๑๑
๑๖	บ่อน้ำในไร่นา	๑,๔๗๐.๐๐	๐.๑๗

๑๘	ป่า	๒๐,๔๒๖.๐๐	๒.๓๗
๒๐	พริก	๗.๐๐	๐.๐๐
๒๑	พื้นที่ลุ่ม	๑,๓๑๘.๐๐	๐.๑๕
๒๒	พุทรา	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๒๓	มะพร้าว	๑๖.๐๐	๐.๐๐
๒๔	มันสำปะหลัง	๒๖,๕๗๑.๐๐	๓.๐๘
๒๕	ยางพารา	๕๘๔.๐๐	๐.๐๗
๒๖	ยูคาลิปตัส	๑๐,๐๑๖.๐๐	๑.๑๖
๒๗	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	๑๑๘.๐๐	๐.๐๑
๒๘	สถานีบริการน้ำมัน	๙.๐๐	๐.๐๐
๒๙	หม่อน	๑๐.๐๐	๐.๐๐
๓๐	อ้อย	๑๓,๕๔๒.๐๐	๑.๕๗
๓๑	โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ สัตว์ปีกและม้า	๕,๖๓๕.๐๐	๐.๖๕
๓๒	ไม้ละเมาะ	๒,๔๕๘.๐๐	๐.๒๘
รวม		๘๖๒,๕๔๓.๐๐	๑๐๐.๐๐

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

ตำบลปอพาน มีการเพาะปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๑,๒๕๘๑ ไร่ รองลงมา คือ มันสำปะหลัง มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๒,๑๐๒ ไร่ และอ้อยโรงงาน มีพื้นที่ปลูกจำนวน ๓๗๒ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๙ ปริมาณการปลูกข้าวนาปี ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	ปอพาน	1,519.00	18,961.00	18,964.00
	รวม	1,519.00	18,961.00	18,964.00

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร)

ตารางที่ ๑๐ ปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	ปอพาน	414.00	4,767.00	4,767.00
	รวม	414.00	4,767.00	4,767.00

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร)

ตารางที่ ๑๑ ปริมาณการปลูกอ้อย ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	ปอพาน	47.00	319.00	319.00
	รวม	47.00	319.00	319.00

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร)

๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่

- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน ๑ กลุ่ม
- กลุ่มส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๕ กลุ่ม
- กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน ๑ กลุ่ม
- กลุ่มแปลงใหญ่ จำนวน ๓ กลุ่ม
- ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.)เครือข่าย จำนวน ๑ ศูนย์
- วิสาหกิจชุมชน จำนวน ๑๐ กลุ่ม

ตารางที่ ๑๒ จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์ ตำบลปอพาน

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๓
เครื่องดื่ม	-
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๔
ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก	๑
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	-
รวม	๘

(ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ตารางที่ ๑๓ ข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแปลงใหญ่ และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.)เครือข่าย ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองสระ	๗๓	๖	ปอพาน	๒๐	นางสมาลี ปราถานัง
กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านปอพาน	๖	๔		๓๐	นางอุบล สิ่งไธสง
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองสระ		๖	ปอพาน	๑๕	
กลุ่มแปลงใหญ่มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่าค้อใหม่ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔	๑๒	ปอพาน	๖๘	นายสุวิทย์ ปุยละเทิม
กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๑ บ้านปอพาน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๙๑	๑	ปอพาน	๓๑	นางชนนิยม มีไธสงค์
กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๗ บ้านหนองบัว ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๒	๗	ปอพาน	๓๐	นางสายฝน จันทะบุรณ์
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)เครือข่าย	๑๑๗	๔	ปอพาน	๔๐	นายบรรจง เปรมปรี

ตารางที่ ๑๔ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านเหล่าค้อ ม.๘ ต.ปอพาน อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	๒๑	๘	ปอพาน	๓๑	นางคำมูล บรรยงค์
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพลังงานทดแทนตำบลปอพาน	๘๐	๓	ปอพาน	๒๙	นายถนอม เล็กเจ็ก
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคนอ้อปอพานสาม	๔๕	๑๔	ปอพาน	๑๐	นายบุญถม โพธิญาณ
วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรปศุสัตว์ยั่งยืนพอเพียงปอพาน	๗๙	๓	ปอพาน	๑๒	นายสุทัศน์ จ้อสูงเนิน
วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านเหล่าค้อหมู่ที่ ๙ ตำบลปอพาน	๙๑	๙	ปอพาน	๕๓	นางสำรอง ประทุมคำ
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ไม้ผลบ้านเหล่าค้อ(หมู่ ๘ หมู่ ๑๒ หมู่ ๑๖)	๗	๑๒	ปอพาน	๖๔	นายประยูร บรรยง
วิสาหกิจชุมชนอาคารต้นไม้บ้านหนองโนหมู่ที่ ๓	๑๒๑	๓	ปอพาน	๑๓	นายทองคำ เปรมปรี
วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติปอพาน๓	๑๑๔	๑๑	ปอพาน	๑๐	นางอารีย์ จันทะสาร
วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติหุบเปื่อย๓	๒๙	๑๐	ปอพาน	๑๐	นายจิระเดช เกตุนรา
วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงบ้านหนองโน	๕๕	๑๕	ปอพาน	๗	นายไพฑูรย์ พิสวาท

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๗

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

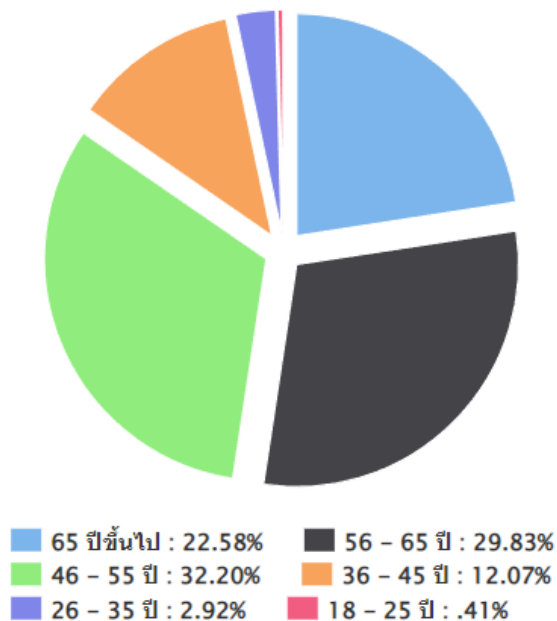
(๑) ครัวเรือนเกษตรกร

ตำบลปอพานมีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๑,๔๗๕ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี จำนวน ๔๗๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒๐ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๔๔๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๘๓ และอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗๐ ตามลำดับ ตารางที่ ๑๕ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
65 ปีขึ้นไป	333.00	22.58
56 - 65 ปี	440.00	29.83
46 - 55 ปี	475.00	32.20
36 - 45 ปี	178.00	12.07
26 - 35 ปี	43.00	2.92
18 - 25 ปี	6.00	0.41
รวม	1,475.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘

หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๑๒ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตำบลปอพาน มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๑,๔๑๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๕.๘๖ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๖๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔ %

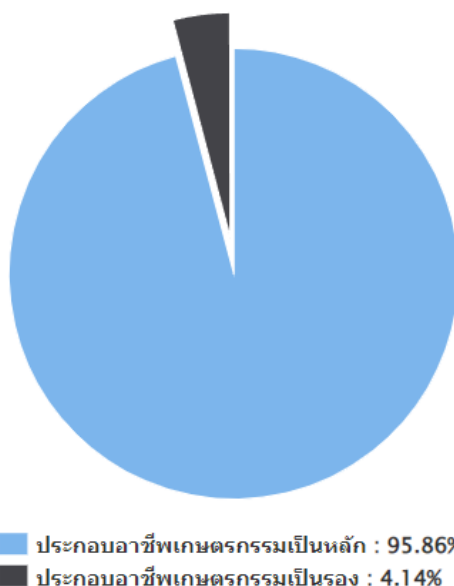
ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	1,414.00	95.86
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	61.00	4.14

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๑๓ กราฟแสดงลักษณะการประกอบอาชีพ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๑,๓๔๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๒๙ รองลงมาคือเช่า จำนวน ๒๙๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๓ และอื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑๒๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๘ และ ตามลำดับ ตารางที่ ๑๗ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

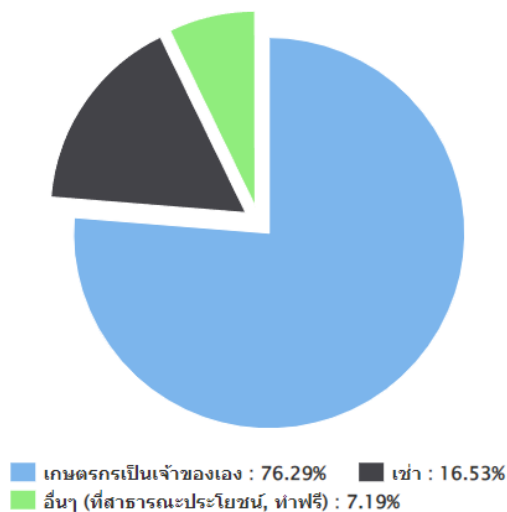
ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	เนื้อที่ (ไร่)
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	1,348.00	20,026.00
เช่า	292.00	2,887.00
อื่นๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี)	127.00	1,310.00
รวม **	1,578.00	24,223.00

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ดั่งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจการ
การเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๑๔ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก มีการถือครองที่ดินแบบมีเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนด จำนวน ๑,๑๒๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๒๗ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๒๓๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๐ เอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๑๓๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๘๐ ตามลำดับ

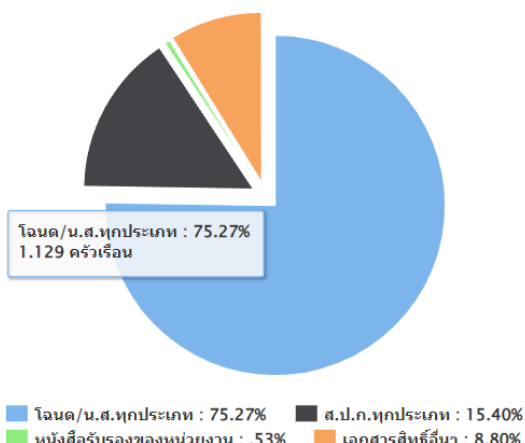
ตารางที่ ๑๘ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

รวม	ประเภทเอกสารสิทธิ์			
	โฉนด/น.ส. ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์ อื่นๆ
1,348.00	1,129.00	231.00	8.00	132.00

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (คร่าวเรียน)

ภาพที่ ๑๕ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๒๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๑๕ ราย วิสาหกิจชุมชน ๓ แห่ง สมาชิก ๒๓๙ ราย สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ๓ กลุ่ม สมาชิก ๑๒๙ ราย

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ปอพาน	๑	๓๐	๑	๒๐	๑	๑๕	๑๐	๒๓๙	-	-	๓	๑๒๙
รวม	๕	๑๐๕	๑	๒๐	๑	๑๕	๑๐	๒๓๙	-	-	๓	๑๒๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๗

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเครือข่ายจำนวน ๑ ศูนย์ และ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเครือข่าย จำนวน ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศพช.	ศพกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศสสัตว์	ปฏิรูป	
ปอพาน	-	๑	๑	-	๑	๑	-	-	-
รวม	-	๑	๑	-	๑	๑	-	-	-

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ.๒๕๖๗

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตำบลปอพาน มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๑๐ คน หมอดินอาสา ๑๐ ราย และอาสา
ปศุสัตว์ ๑๐ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตร ตำบลปอพาน

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบุญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอ ดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
หนองแดง	-	-	-	๑๐	๑๐	๑๐	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเอานาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

ตำบลหนองแดง อำเภอเอานาเชือกมีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึด
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้
ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในตำบลหนองแดง มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๘ คน

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านตำบลปอพาน อำเภอเอานาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

บ้าน	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
ปอพาน	๑	นางชนนิยม มีไธสงค์	หมู่ ๑ บ้านปอพาน ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน
ปอพานสอง	-	-	-	-
หนองโน	๑	นายสุทัศน์ จ้อยสูงเนิน	หมู่ ๓ บ้านหนองโน ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน
โนนแร่	๑	นายบรรจง เปรมปรี	หมู่ ๔ บ้านโนนแร่ ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน
กุดหลวง	-	-	-	-
หนองสระ	๑	นายเข้มเพชร ปุระชะทัมมิ่ง	หมู่ ๖ บ้านหนองสระ ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน
หนองบัว	๑	นางสาวเข็มจิรา หมิ่นโรสง	หมู่ ๗ บ้านหนองบัว ตำบลปอพาน	เกษตรทฤษฎีใหม่
เหล่าค้อ	-	-	-	-
เหล่าคา	๑	นางอำนวยการ โทคำมา	หมู่ ๙ บ้านเหล่าคา ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน
หลุบเปื่อย	-	-	-	-
แสงอรุณ	-	-	-	-
เหล่าค้อใหม่	๑	นายประยูร บรรยง	๗ หมู่ ๑๒ ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน ไม้ผล
สระใหม่สามัคคี	-	-	-	-
ปอพานสาม	-	-	-	-
หนองโนใหม่	๑	นายอภิรักษ์ ภูวงค์	หมู่ ๑๕ บ้านหนองโนใหม่ ตำบลปอพาน	เกษตรผสมผสาน
เหล่าค้อสอง	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเอานาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่าย จำนวน ๑ ศูนย์

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายบรรจง เปรมปรี

บ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่ตำบลปอพานมีอาชีพหลักคือการทำนา โดยปลูกข้าวเพื่อบริโภค และจำหน่าย แต่ก็ประสบปัญหาต้นทุนสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางคนจึงหันมาทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อการอยู่รอดของตัวเอง และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นดังเช่นที่ นายบรรจง เปรมปรี ดำเนินการอยู่ขณะนี้

แนวทางการพัฒนา : ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานและขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชน

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : ไร่นาสวนผสม เกษตรผสมผสาน

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การลดต้นทุนการผลิตโดยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน

ภาพที่ ๑๖ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่าย ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่าคือ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก

ตำบลหนองแดง มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่

๔.๑ แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่าคือ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก แผนการผลิตรายกลุ่ม

กิจกรรม : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมะม่วงมหาชนก และการแปรรูปผลผลิต.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพสินค้า
- เป้าหมาย เพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการแปรรูป
- เป้าหมายรายได้.....๒๘๐,๐๐๐ บาท/ไร่.....
- ประมาณการรายจ่าย.....๕๐,๐๐๐ บาท/ไร่.....

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. คุณภาพสินค้า
๒. การเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยการแปรรูป

ตารางที่ ๒๓ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่าคือ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑. พัฒนาดูแลรักษาคุณภาพสินค้า					←							→	๓๐,๐๐๐	๒๘๐,๐๐๐
๒. แปรรูปสินค้า										←	→		๒๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔.๒ แปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๑ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แผนการผลิตรายกลุ่ม

กิจกรรม : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๖,๐๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๘๐๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๓,๓๐๐ กก./ไร่ เป็น ๓,๘๖๐ กก./ไร่ (๒๐%).....
- เป้าหมายรายได้.....๒๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่.....
- ประมาณการรายจ่าย.....๑๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่.....

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. การผลิตมันเส้นสะอาด

ตารางที่ ๒๔ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๑ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑.การผลิตมันเส้นสะอาด								←				→	๑๐๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔.๒ แปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๗ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แผนการผลิตรายกลุ่ม
กิจกรรม : การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง.....

- เป้าหมายการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต จาก ๖,๐๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๘๐๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๓,๓๐๐ กก./ไร่ เป็น ๓,๙๖๐ กก./ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้.....๒๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่.....
- ประมาณการรายจ่าย.....๑๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่.....

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๒. การผลิตมันเส้นสะอาด

ตารางที่ ๒๕ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๗ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑.การผลิตมันเส้นสะอาด								←				→	๑๐๐,๐๐๐	๑๐๐,๐๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	แปลงใหญ่ มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่า ค้อ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	มะม่วง	๖๘	๕๓๖	นายสุวิทย์ ปุยละเทิม	๐๘๒๘๕๕๑๗๖๒

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

ที่	ชื่อกฎแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๒	แปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๑ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	มันสำปะหลัง	๓๑	๔๕๙	นางชนนิยม มีไธสงค์	
๓	แปลงใหญ่มันสำปะหลังหมู่ ๗ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐	นางสายฝน จันทะบุรณ์	
รวม			๑๒๙	๑,๒๙๕		

ที่มา :กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

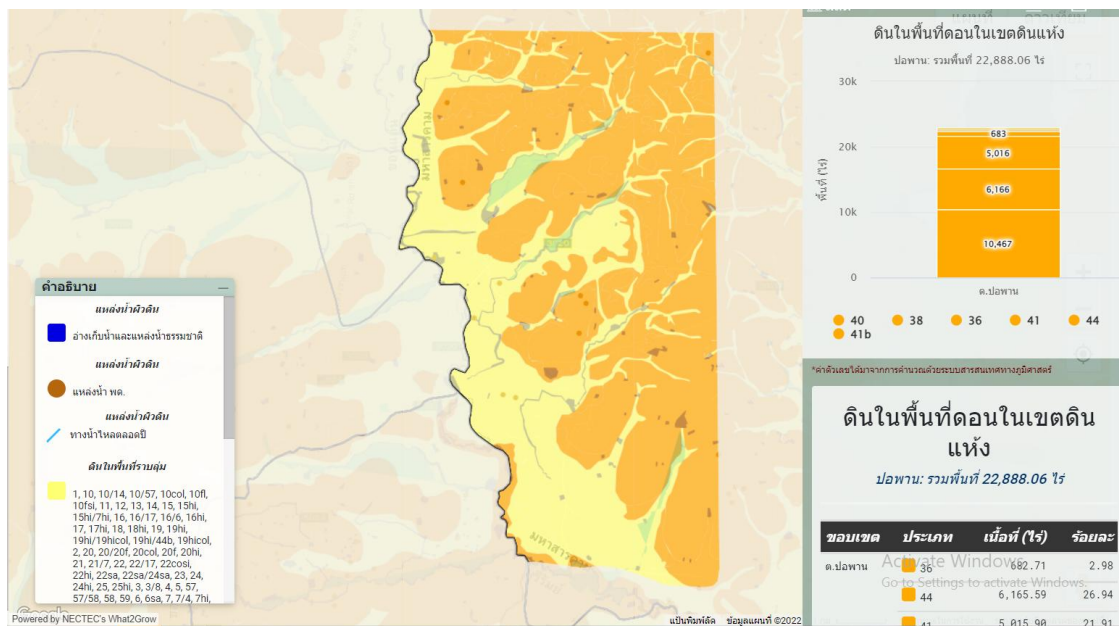
๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

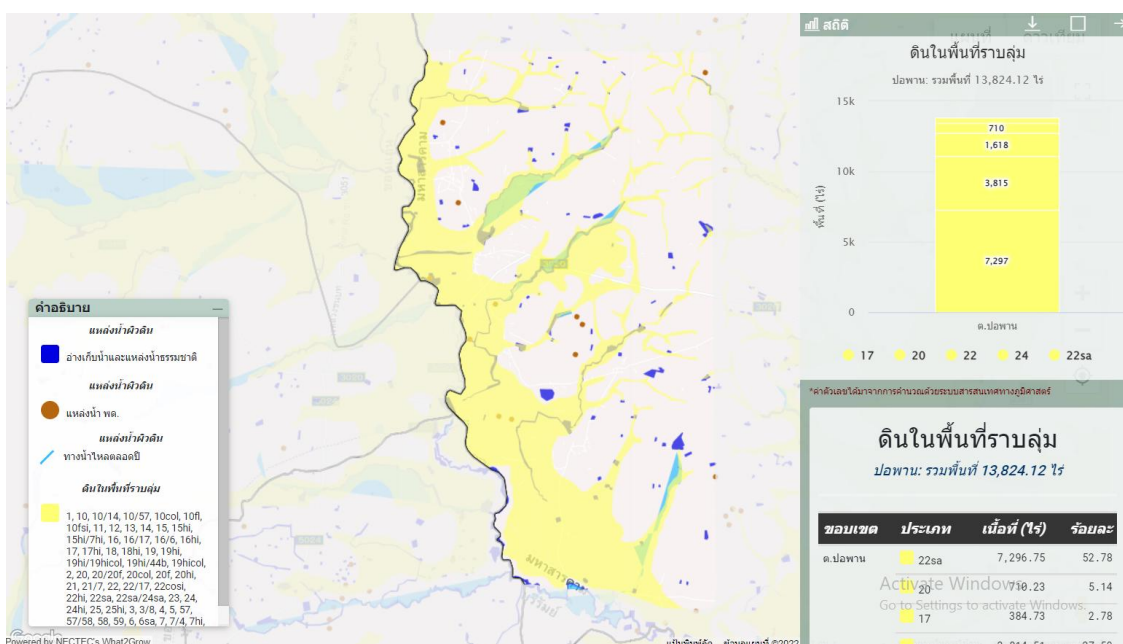
ดินในพื้นที่จะเป็นดินร่วนปนทรายและมีบางพื้นที่เป็นดินเหนียว จะมีหินลูกรังปะปนเป็นบางส่วน
 ตารางที่ ๒๗ แสดงทรัพยากรดินตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง		
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๒๒,๘๘๘.๐๖	
พื้นที่เบ็ดเตล็ด		
กลุ่มชุดดินผสม		
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๓,๘๒๔.๑๒	

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
 ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

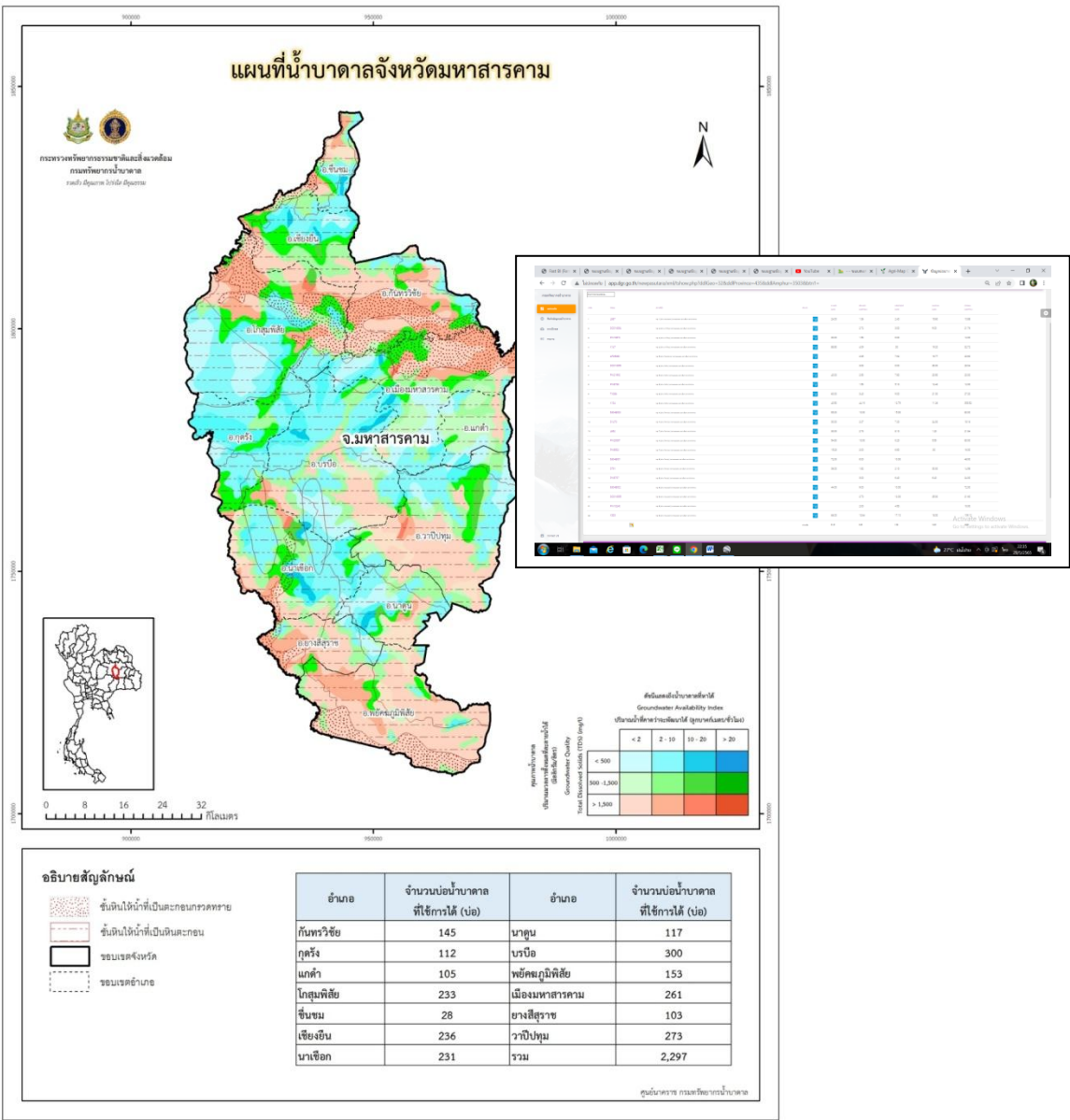
ภาพที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ที่แสดงทรัพยากรดินในพื้นที่ราบลุ่ม ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
 ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) ทรัพยากรน้ำ

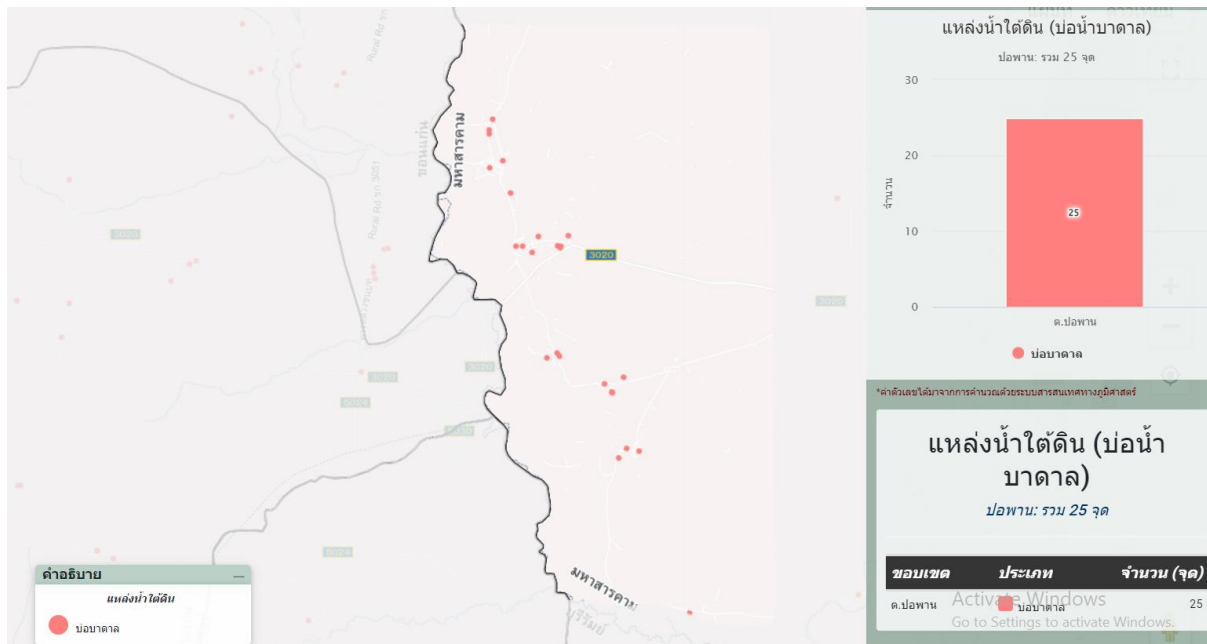
ตำบลปอพาน เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก นอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาล รวมทั้งสิ้น ๒๕ บ่อ

แสดงแผนที่น้ำบาดาลจังหวัดมหาสารคาม

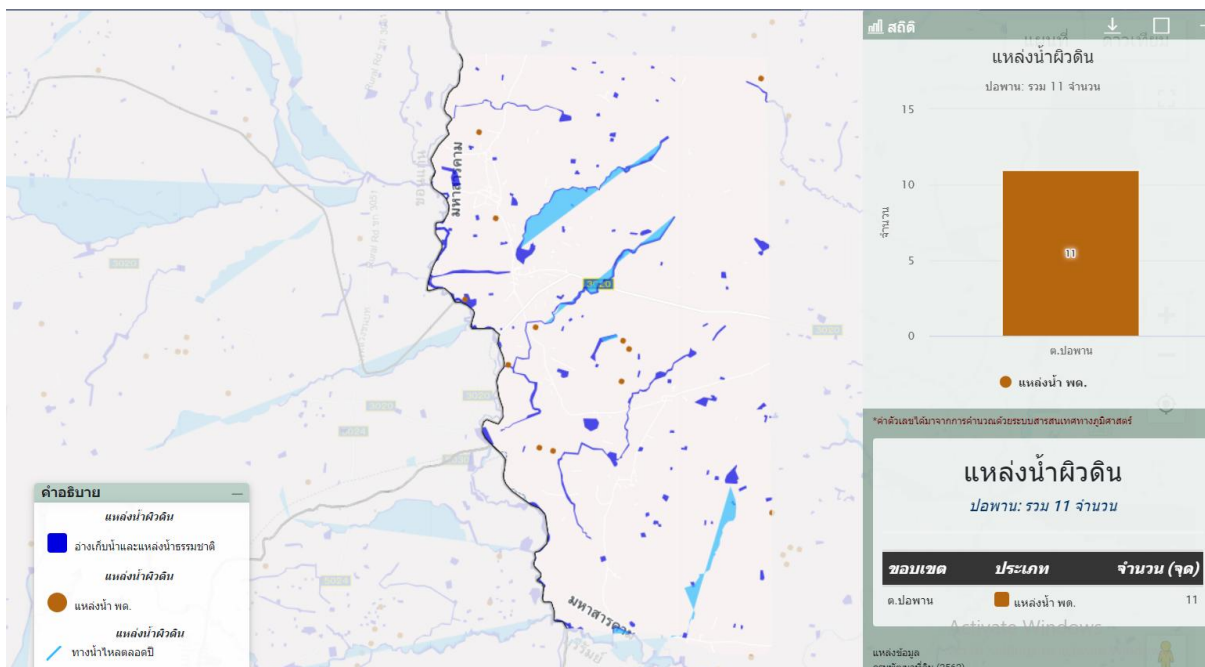

ภาพที่ ๑๙ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : [pp.dgr.go.th/newpasutara/xml/download.php /](http://pp.dgr.go.th/newpasutara/xml/download.php/), พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๐ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินตำบลบ่อพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๘๐ แห่ง

ภาพที่ ๒๑ แสดงแหล่งน้ำผิวดินตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

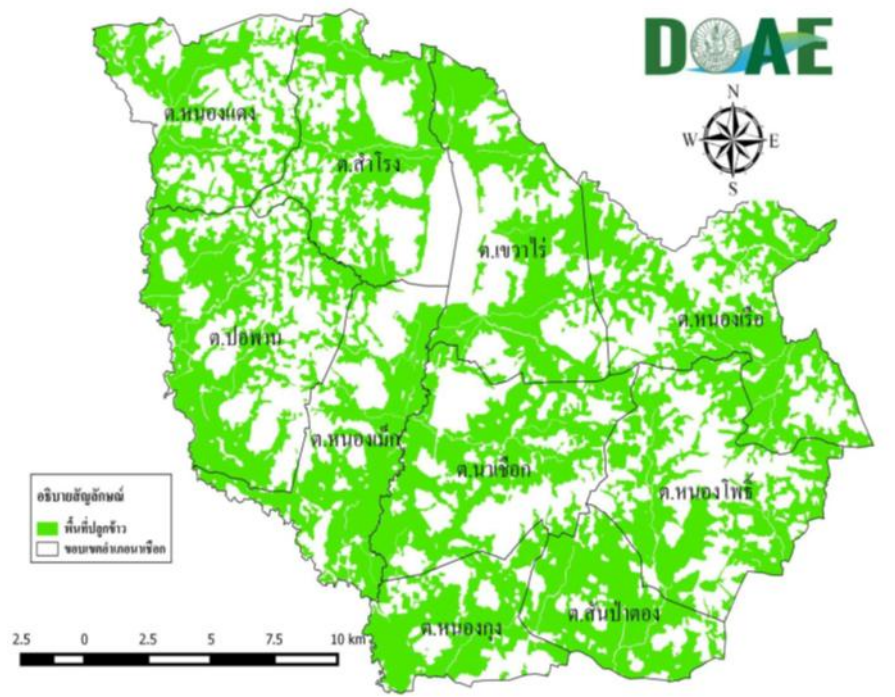

ตารางที่ ๒๘ ข้อมูลพื้นที่เขตความเหมาะสม (Zoning) สำหรับข้าว อำเภอนาเชือก

ตำบล	S1	S2	S3	N	รวม
เขาวไร่	1,518	10,909	6,053	15,044	33,524
นาเชือก	6,154	4,260	13,179	9,482	33,075
ปอพาน		17,732	4,023	16,025	37,780
สันป่าตอง		4,413	11,514	1,646	17,573
ลำโรง		6,079	12,077	13,673	31,829
หนองกุง	1,183	8,351	1,312	6,575	17,421
หนองแดง		8,326	3,322	13,894	25,542
หนองโพธิ์		2,988	17,626	13,368	33,982
หนองเม็ก	8,985	11,310	259	5,653	26,207
หนองเรือ		17,168	6,444	11,351	34,963
รวม	17,840	91,536	75,809	106,711	291,896

จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ตำบลปอพาน มีพื้นที่ปลูกข้าว ๑๘,๙๖๑ ไร่ เกษตรกร จำนวน ๑,๕๑๙ ครัวเรือน

ภาพที่ ๒๓ พื้นที่สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used) สำหรับนาข้าว

ตารางที่ ๒๙ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวอำเภอนาเชือก

ตำบล	พื้นที่(ไร่) ปลูกข้าว
ต.เขวาไร่	๓๓,๖๔๕.๙๑
ต.นาเชือก	๓๓,๑๙๓.๔๕
ต.ปอพาน	๓๗,๙๐๓.๙๓
ต.สันป่าตอง	๑๗,๖๓๙.๑๘
ต.สำโรง	๓๑,๙๓๘.๒๙
ต.หนองกุง	๑๗,๔๘๓.๑๐
ต.หนองแดง	๒๕,๖๒๕.๓๔
ต.หนองโพธิ์	๓๔,๑๑๒.๙๗
ต.หนองเม็ก	๒๖,๒๙๖.๗๔
ต.หนองเรือ	๓๕,๐๙๘.๕๒
รวม	๒๙๒,๙๓๗.๔๒

นอกจากนี้ยังมีผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๓/๖๔ พบว่ามีเกษตรกรขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน ๑,๕๑๙ ราย พื้นที่ ๑๘,๙๖๑ ไร่

ตารางที่ ๓๐ แสดงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปี ๒๕๖๓/๖๔

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	แปลง	พื้นที่ (ไร่)
๑	นาเชือก	๑,๓๒๑.๐๐	๒,๑๗๓.๐๐	๑๔,๕๕๖.๐๐
๒	สำโรง	๑,๔๗๐.๐๐	๒,๓๘๐.๐๐	๑๘,๒๔๗.๕๐
๓	หนองแดง	๑,๐๓๒.๐๐	๑,๕๕๐.๐๐	๑๒,๒๕๑.๕๐
๔	เขวาไร่	๑,๔๙๒.๐๐	๒,๖๐๕.๐๐	๑๖,๔๘๐.๕๐
๕	หนองโพธิ์	๑,๑๓๘.๐๐	๑,๙๐๘.๐๐	๑๔,๐๖๕.๐๐
๖	ปอพาน	๑,๕๑๙.๐๐	๒,๓๐๔.๐๐	๑๘,๙๖๑.๐๐
๗	หนองเม็ก	๑,๑๓๒.๐๐	๑,๙๕๖.๐๐	๑๓,๘๓๐.๐๐
๘	หนองเรือ	๑,๒๗๑.๐๐	๒,๑๙๔.๐๐	๑๖,๘๘๗.๐๐
๙	หนองกุง	๘๐๘.๐๐	๑,๓๓๑.๐๐	๘,๘๔๔.๕๐
๑๐	สันป่าตอง	๑,๐๒๒.๐๐	๑,๘๘๔.๐๐	๑๒,๖๕๗.๕๐
รวม		๑๑,๘๒๑.๐๐	๒๐,๒๘๕.๐๐	๑๔๕,๗๗๙.๐๐

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๘,๙๖๑.๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ ในพื้นที่ตำบลหนองแดง มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๕,๐๓๒,๔๐๐.๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๑๐ บาท/กิโลกรัม รายละเอียดดังตารางที่ ๓๐

ตารางที่ ๓๑ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยว ได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกร ขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๑,๕๑๙.๐๐	๗,๕๘๔,๔๐๐.๐๐	๔๐๐	๑๐
ข้าวนาปี	๑,๕๑๙.๐๐	๗,๕๘๔,๔๐๐.๐๐	๔๐๐	๑๐

สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

๑. การปลูกข้าว โดยส่วนใหญ่ทานาหว่าน อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ นาหว่าน ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ เริ่มเดือน พฤษภาคม -กรกฎาคม
๒. การใช้พันธุ์ข้าวส่วนใหญ่จ้าง ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ๑๐๕, และมี บางส่วนปลูกพันธุ์เหลืองใหญ่ ๑๔๘ โดยส่วนใหญ่เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง
๓. การเตรียมดิน การเตรียมดินแยกได้เป็น ๒ ขั้นตอน การไถตะ และไถแปร
๔. การดูแลรักษา
  - ๔.๑ การจัดการดินทำการไถกลบตอซังข้าวหลังการเก็บเกี่ยว
  - ๔.๒ การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ ประมาณ ๒๐-๓๐ วันหลังข้าวออก
  - ๔.๓ การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ ที่ ระยะงอกหรือ ๓๐ วันก่อนข้าวออกดอก
  - ๔.๔ โรคที่พบเช่น โรคไหม้ ป้องกันโดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาและมีการ ใช้สารกำจัดโรคพืช เช่น คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ
๕. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การไถตะ และไถโดยใช้รถไถนาเดินตาม, รถเกี่ยวข้าวส่วนใหญ่จ้าง
๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บเกี่ยว ๒๘-๓๐ วัน หลังวันออกดอก เริ่มเก็บเกี่ยว พฤศจิกายน - ธันวาคม เกี่ยวด้วยรถเกี่ยวข้าว และบางส่วนใช้แรงงานคน ตากข้าวให้ความชื้นลดลงเหลือประมาณ ๑๒-๑๔ % ก่อนจำหน่าย
๗. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปี ประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ อื่นๆลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๒ ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลปอพาน ปี ๒๕๖๗ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายการ	ในเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	นอกเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ไถกลบตอซัง	-	๒๐๐	
ไถตะ	-	๒๐๐	
ไถแปร	-	๒๐๐	
พันธุ์ข้าว	-	๗๐๐	
ค่าจ้างปลูก (หวาน)	-	๑๐๐	
ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘	-	๗๐๐	
ค่าปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐	-	๓๐๐	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	-	๑๐๐	
ค่ารถเกี่ยวข้าว	-	๘๐๐	
ค่าขนส่ง	-	๑๕๐	
ค่าอื่นๆ เช่น เชื้อเพลิง เบ็ดเตล็ดฯ	-	๓๐๐	
รวม	-	๓,๗๕๐	

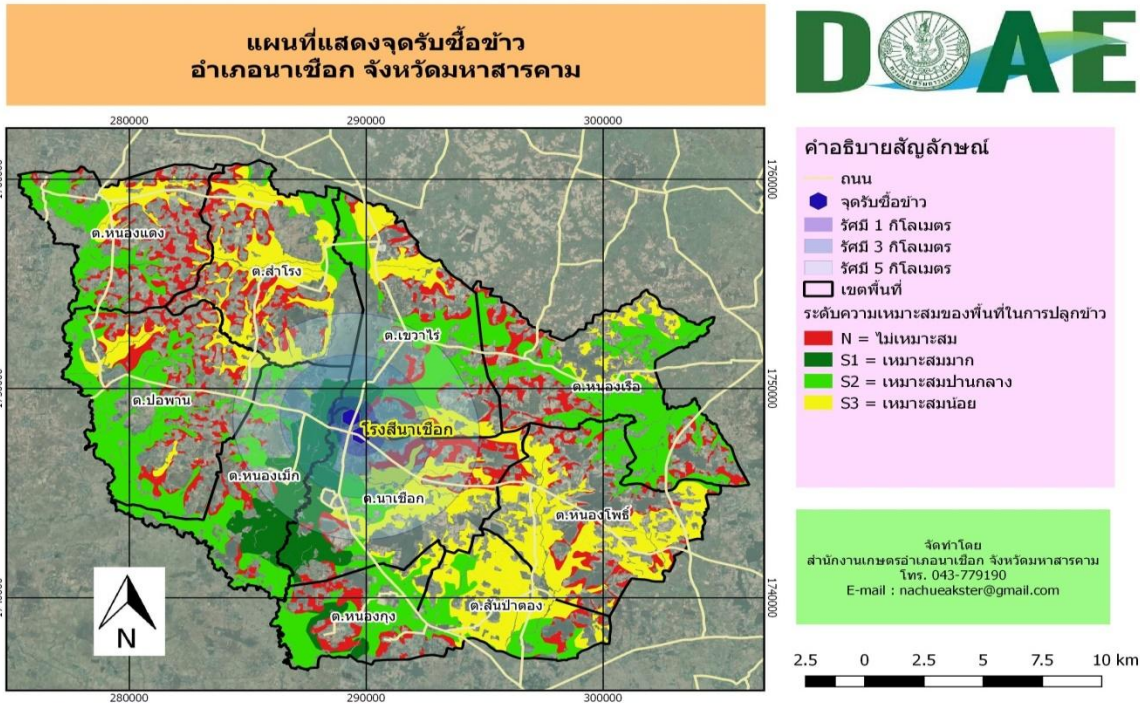
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

จุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป จุดรับซื้อข้าว/โรงงาน ที่มีความสำคัญในอำเภอนาเชือก ประกอบไปด้วยจุดรับซื้อ จำนวน ๒ แห่ง ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้และจำหน่าย ๑๕, ๐๐๐๐ ตัน/ปี

ตารางที่ ๓๓ จุดรับซื้อ/แปรรูปผลผลิตข้าวในอำเภอนาเชือก

ชื่อโรงงาน/แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	จุดพิกัด		ปริมาณการรับซื้อ (ตัน/ปี)	ราคารับซื้อ (บาท)
		X	Y		
ตลาดกลางข้าวเปลือกอำเภอนาเชือก	ต.นาเชือก	๒๘๙๓๖๔	๑๗๔๘๖๑๓	๗,๕๐๐	๑๐
โรงสีข้าวนาเชือก	ต.นาเชือก	๒๘๙๗๖๒	๑๗๔๗๗๗๕	๗,๕๐๐	๑๐

ภาพที่ ๒๔ ที่ตั้งจุดรับซื้อข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลปอพาน มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านเกษตร จำนวน ๑ ราย

องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิต ตำบลปอพาน

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายสมจิตร สิ่งไรสง	๑	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๓	เกษตรผสมผสาน
๒	นายถนอม เล็กแจ็ก	๓	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๓	เกษตรผสมผสาน
๓	นายสุทัศน์ จ้อยสูงเนิน	๓	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๓	เกษตรผสมผสาน
๔	นายบรรจง เปรมปรี	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๓	เกษตรผสมผสาน

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๑.๔.๒ ชนิดสินค้า มันสำปะหลัง

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

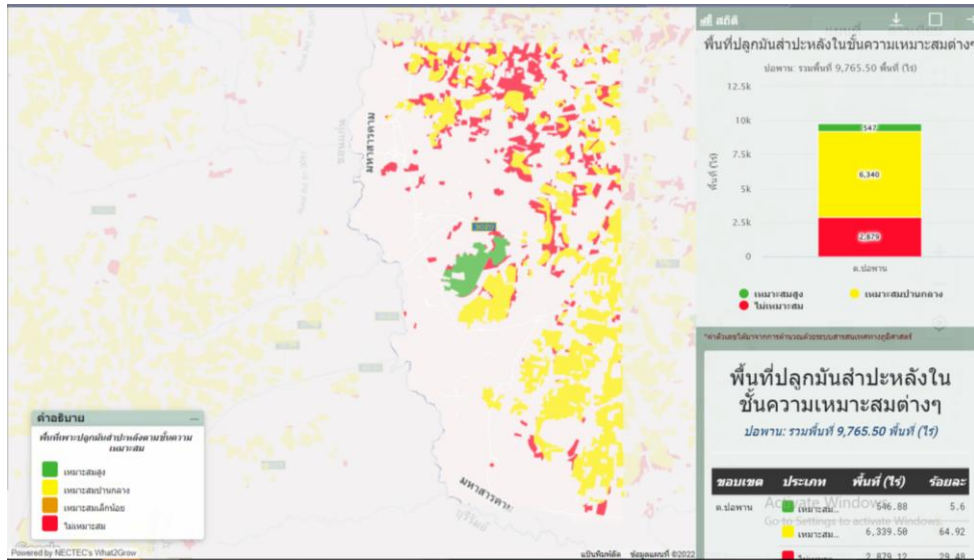
(๑) เขตความเหมาะสม

ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ทั้งหมด จำนวน ๘,๐๒๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน - ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔,๔๘๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๑๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน - ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑,๔๐๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๘๖

ตารางที่ ๓๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

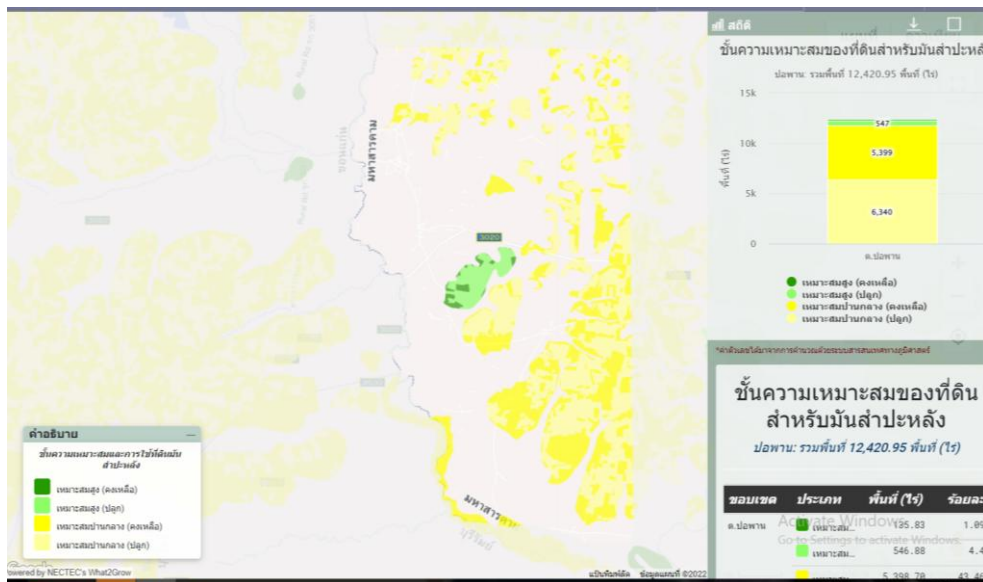
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
ปอพาน	๕๔๗	๖,๓๔๐	-	๒,๘๗๙	๙,๗๖๖

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒๖ แสดงชั้นความเหมาะสมของดินสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๒) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔,๓๓๐.๐๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ บ้านโนนแร่ หมู่ ๔ จำนวน ๙๘๑ ไร่ รองลงมาคือ บ้านปอพาน หมู่ ๑ จำนวน ๖๐๙.๗๕ ไร่ และบ้านหนองบัว หมู่ ๗ จำนวน ๕๕๔.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๖ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	หมู่	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)
๑	๑	๖๐๙.๗๕
๒	๒	๔๓.๕๐
๓	๓	๘๓
๔	๔	๙๘๑
๕	๕	๑๕๑
๖	๖	๑๑๘
๗	๗	๕๕๔.๒๕
๘	๘	๙๑
๙	๙	๔๗๐
๑๐	๑๐	๑๕๕.๕๐
๑๑	๑๑	๓๔๓.๕๐
๑๒	๑๒	๓๔๙.๘๐
๑๓	๑๓	๒๒๔.๕๐
๑๔	๑๔	๕๗
๑๕	๑๕	๘.๒๕
๑๖	๑๖	๙๐
รวม		๔,๓๓๐.๐๕

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑) ปริมาณการผลิต

ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔,๓๓๐.๐๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ บ้านโนนแร่ หมู่ ๔ จำนวน ๙๘๑ ไร่ รองลงมาคือ บ้านปอพาน หมู่ ๑ จำนวน ๖๐๙.๗๕ ไร่ และบ้านหนองบัว หมู่ ๗ จำนวน ๕๕๔.๒๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๗ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

หมู่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
๑	๗๔	๖๐๙.๗๕	๖๐๙.๗๕	๒,๐๔๐.๙๙	๓.๓๕
๒	๕	๔๓.๕๐	๔๓.๕๐	๑๔๕.๗๒	๓.๓๕

ตารางที่ ๓๗ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

หมู่	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่
๓	๗	๘๓	๘๓	๒๗๘.๐๕	๓.๓๕
๔	๘๔	๙๘๑	๙๘๑	๓๒๘๖.๓๕	๓.๓๕
๕	๑๓	๑๕๑	๑๕๑	๕๐๕.๘๕	๓.๓๕
๖	๑๔	๑๑๘	๑๑๘	๓๙๕.๓	๓.๓๕
๗	๔๖	๕๕๔.๒๕	๕๕๔.๒๕	๑๘๕๖.๗๓	๓.๓๕
๘	๖	๙๑	๙๑	๓๐๔.๘๕	๓.๓๕
๙	๕๗	๔๗๐	๔๗๐	๑๕๗๔.๕	๓.๓๕
๑๐	๑๗	๑๕๕.๕๐	๑๕๕.๕๐	๕๒๐.๙๒	๓.๓๕
๑๑	๓๔	๓๔๓.๕๐	๓๔๓.๕๐	๑๑๕๐.๗๒	๓.๓๕
๑๒	๓๐	๓๔๙.๘๐	๓๔๙.๘๐	๑๑๕๑.๗๓	๓.๓๕
๑๓	๑๕	๒๒๔.๕๐	๒๒๔.๕๐	๗๕๒.๐๗	๓.๓๕
๑๔	๔	๕๗	๕๗	๑๙๐.๙๕	๓.๓๕
๑๕	๑	๘.๒๕	๘.๒๕	๒๗.๖๓	๓.๓๕
๑๖	๑๐	๙๐	๙๐	๓๐๑.๕	๓.๓๕
รวม		๔,๓๓๐.๐๕	๔,๓๓๐.๐๕	๑๒๒๙๗.๒๕	๓.๓๕

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ในท้องถิ่น โดยการใช้พันธุ์ในแปลงของตนเองเป็นส่วนใหญ่ หากมีการขนย้ายหรือซื้อมาจากแหล่งมีการซื้อมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ขอนแก่น บุรีรัมย์ นครราชสีมา พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

หากดินที่ทำการเพาะปลูกมันติดต่อกันหลายปีควรปรับปรุงดิน เพื่อรักษาระดับผลผลิตในระยะยาวด้วยการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเปลือกมันชนิดเก่าค้างปี (จากโรงแปงทั่วไป) ที่หาได้ในท้องถิ่น หรือ ปลูกพืชตระกูลถั่วต่างๆ หมุนเวียนบำรุงดิน ในกรณีที่พื้นที่ประเภทหญ้าคา ควรใช้ยาราดอัฟ หรือเครื่องถั่วต่างๆ ควรใช้ยาสตาร์เรน ฉีดพ่นยาจำกัดเสียก่อนการไถ จากนั้นไถครั้งแรกโดยไถกลบวัชพืชก่อนปลูกด้วยผาน ๓ (อย่าเผาทำลายวัชพืช) ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดินต่อไป ไถพรวนด้วยผาน ๗ อีก ๑-๒ ครั้ง ตามความเหมาะสม และรีบปลูกโดยเร็ว ในขณะที่ดินยังมีความชื้นอยู่

(๓) การปลูก

ใช้ท่อนพันธุ์มันที่สด อายุ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดทิ้งไว้ไม่เกินประมาณ ๑๕ วัน โดยตัดให้มีความยาวประมาณ ๒๐ ซม. มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา เพื่อป้องกันเชื้อราและแมลง ควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาแคปแทน ๑.๖ ซีดี (๑๖๐ กรัม) ผสมร่วมกับมาลาโรออน ๒๐ ซีซี ในน้ำ ๒๐ ลิตร ประมาณ ๕ นาที ก่อนปลูก

ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ ซม. และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ ซม.

(๔) ระบบการให้น้ำ

อาศัยน้ำฝน และความชุ่มชื้นในดิน

(๕) การดูแลรักษา

สำหรับการปลูกในฤดูฝน สภาพดินชื้น ควรฉีดยาคุมวัชพืชด้วยยาไดยูรอน (คาแม็กซ์) หลังจากการปลูกทันที ไม่ควรเกิน ๓ วัน หรือก่อนต้นมันงอก หากฉีดหลังต้นมันงอกอาจทำให้ต้นมันเสียหายได้ ใช้ยาในอัตรา ๖ ซีต (๖๐๐ กรัม) ผสมน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นได้ประมาณ ๑ ไร่/ครั้ง

(๖) การใส่ปุ๋ย

กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรืองานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กก./ไร่ ห่างจากต้นมัน ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย หรือใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุมห่างจากโคนต้น ๑ คืบ แล้วกลบดินตามก็ได้ ข้อสำคัญควรใส่ปุ๋ยขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบฉาบ หรือฉีดพ่นด้วยยากรัมมีออกโซน (ควรใช้ฝากรอบหัวฉีด เพื่อป้องกันไม่ให้ยาโดนตาและลำต้นมัน)

(๗) การเก็บเกี่ยว

ทำการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในช่วงอายุที่เหมาะสม คือ ประมาณ ๑๐-๑๒ เดือน พร้อมทั้งวางแผนการเตรียมท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง เพื่อการปลูกในคราวต่อไป ส่วนของต้นมันสำปะหลังที่ไม่ใช้ เช่น ใบ กิ่ง ก้าน หรือ ลำต้น ควรสับทิ้งไว้ในแปลง เพื่อให้เป็นปุ๋ยพืชสดในดินต่อไป

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการปลูกมันสำปะหลัง ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
มันสำปะหลัง	เตรียมดิน			ปลูก		ดูแลรักษา						เก็บเกี่ยว	
	←————→			←△————→		←————→						←▽————→	
สัญลักษณ์	←————→			←△————→		←————→						←▽————→	
	ช่วงฤดูปลูก			ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว		△ ปลูกสูงสุด						▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด	

ภาพที่ ๒๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังใน ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๕) ต้นทุนการผลิต

ตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง โดยเป็นพื้นนอกเขตชลประทานทั้งหมด มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๖,๔๒๐ บาท

ตารางที่ ๓๘ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๗ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ค่าไถตะ	.....๒๐๐.....บาท/ไร่

ตารางที่ ๓๘ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๗ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
- ค่าไถแปร	.....๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่ายกร่องปลูก	.....๒๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
๒. การปลูก	
- ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน.....๒,๔๐๐.....ท่อน/ไร่	.....๑,๐๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างปลูก	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)	.....๑,๖๐๐.....บาท/ไร่
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช	.....๑๐๐.....บาท/ไร่
รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ (ใส่ ๒ รอบ)	.....๑,๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าปุ๋ยมูลโคกลูกดิน	.....๘๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย (๒ครั้ง ใส่เอง)	.....-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใช้ปุ๋ย (๔)	.....๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
๕. การกำจัดศัตรูพืช	
- สารเคมีฆ่าท่อนพันธุ์	.....๕๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช (๕)	.....๕๐.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง	.....๘๗๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗)	.....๘๗๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))	.....๖,๔๒๐.....บาท/ไร่
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ	.....๓,๐๐๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้	.....๒.๒๐.....บาท/กก.
- รวมรายได้ ๑.×๒. = ๓.	.....๖,๖๐๐.....บาท/ไร่
- ต้นทุน (ข้อ ๘) = ๔.	.....๖,๔๒๐.....บาท/ไร่
- กำไร (๓. - ๔.)	.....๑๘๐.....บาท/ไร่

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

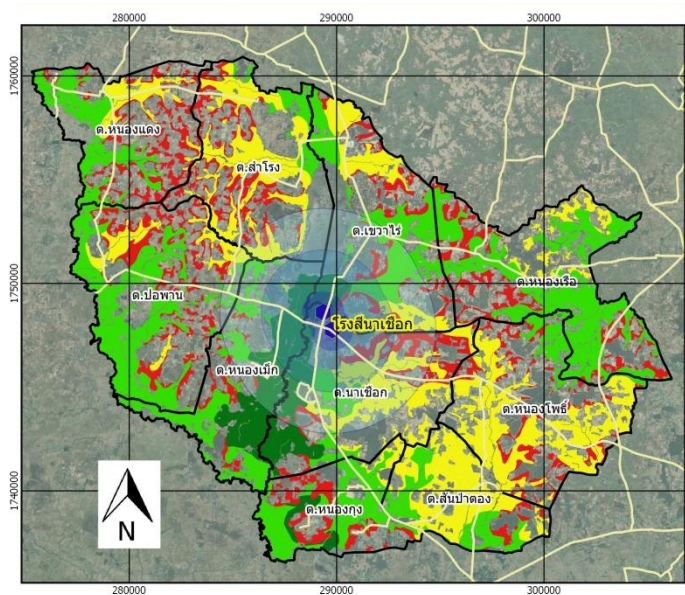
ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเฉลี่ย ๓.๐-๔.๐% ต่อปี โดยมีแรงหนุนหลักมาจาก (๑) อุตสาหกรรมอาหารที่คาดว่าจะขยายตัวได้ ๓.๕-๔.๐% ต่อปี ในช่วงปี ๒๕๖๗-๒๕๖๙ ตามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังสถานการณ์ COVID-๑๙ คลี่คลายลง (ข้อมูลจาก Euromonitor) (๒) ความต้องการใช้เอทานอลมีแนวโน้มขยายตัวตามความต้องการใช้น้ำมันแก๊ซโซฮอล์ E๒๐ และ E๘๕ จากนโยบายสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับการให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยที่มากขึ้นของประชาชน ซึ่งกระตุ้นความต้องการแอลกอฮอล์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบ และ (๓) อุตสาหกรรมเอทานอลที่หันมาใช้มันสด มันเส้น และน้ำแป้งมันสำปะหลัง เป็นวัตถุดิบมากขึ้นแทนปริมาณอ้อยและกากน้ำตาลที่ลดลงและมีราคาเพิ่มสูงขึ้น

(๑) วิถีการตลาด

ผลประกอบการปรับตัวดีขึ้นจากราคารับซื้อหัวมันสดที่สูงขึ้น โดยต้นทุนการเพาะปลูกมีทิศทางทรงตัว ขณะที่ความต้องการวัตถุดิบหัวมันสดจากภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง ประกอบกับมาตรการภาครัฐในการรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (อาทิ โครงการประกันรายได้ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มาตรการอุดหนุนปริมาณผลผลิต) ทำให้เกษตรกรมีโอกาสทำกำไรได้เพิ่มขึ้น

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอเขาชัย จังหวัดมหาสารคาม มีโรงงานแหล่งรับซื้อผลผลิต รวม ๒ แห่ง

ภาพที่ ๒๘ แสดงแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง อำเภอเขาชัย จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัย, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

ตำบลปอพาน อำเภอเขาชัย จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๖๑ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๙ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่ ตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายสมจิตร พรหมวรรณ	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒	นางพิสมัย แทนคร	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๓	นางดอกซ็อน ปะสาวะโพธิ์	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๔	นางปอน มีวงศ์	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๕	นายบุญมา ไชยมาตร	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๖	นางสังคม นานา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๗	นางพรทิพย์ สีหามาต	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๘	นางทองใส แทนคร	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๙	นายบรรจง เปรมปรี	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๐	นางถาวร เหมบุญ	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๑	นางสมควร เทียบสา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๒	นายสุนทร นานา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๓	นางไพวรรณ นรจันทร์	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๔	นายบุญมาก แก้วอาสา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๕	นายสมร อินทมา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๖	นางทองเพชร หมื่นกล้า	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๗	นางสาวสะอาด แก้วอาสา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๘	นางจันทะยา ขอนสี	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๑๙	นางสุปิน ปิตาสัง	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๐	นางศรีนยา แทนคร	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๑	นางสมบัติ ปะสาวะธา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๒	นางสุนทร ลอยนอก	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๓	นางพิสมัย เปรมปรี	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๔	นายเฉลิมชัย โคฮาด	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๕	นายประหยัด ผาลารักษ์	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๖	นางสาวบัวสี ทะสูง	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๗	นางสำรวย ประโทสัง	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๘	นายบุญถิ่น แทนนา	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๒๙	นายวรยุทธ์ ประดิگانัง	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน
๓๐	นางหนูพิช เปรมปรี	๔	ปอพาน	นาเชือก	๒๕๖๗	เกษตรกรผู้ปลูกมัน

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๔๐ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด ๑. อ้อย ๒. มันสำปะหลัง ๓. ข้าว	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน ๕. ราคาตกต่ำ ไม่แน่นอน ๖. สภาพดินเสื่อมคุณภาพ	๑. ๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม ๔. จัดการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด เช่น พืชตระกูลถั่วก่อนทำการปลูกข้าว	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๑. อ้อย ๒. มันสำปะหลัง ๓. ข้าว	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ขาด เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ใน การปลูกพืช	๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ๒. ขาดมาตรฐานการรับรอง	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์	๑. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒. สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓. วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้สอดคล้องกัน ๔. สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย	กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพและ วิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง

๒.๑ การวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อน – โอกาส – อุปสรรค

- จุดแข็ง (Strengths : S)

๑. พื้นที่บางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติ / หนองน้ำ , สระน้ำ
๒. หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวสามารถปลูกพืชฤดูแล้งได้
๓. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง
๔. มีวัฒนธรรมอันดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก
๕. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง
๖. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้

- จุดอ่อน (Weakness : w)

๑. พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์
๒. ไม่มีระบบชลประทานที่ทั่วถึง
๓. ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร
๔. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก
๕. ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา
๖. เยาวชนขาดความรักต่ออาชีพการเกษตร
๗. ชุมชนขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน
๘. ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

- โอกาส (Opportunities : O)

๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิต
๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้
๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง
๔. พัฒนาสินค้าบางชนิด เช่น ผ้าไหม ให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP)
๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่

- อุปสรรค (Threats : T)

๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม
๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น
๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกรเปลี่ยนไป
๔. หน่วยงานงบประมาณในท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย / ไม่ได้รับการสนับสนุน
๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรผัน

๓. การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของตำบลหนองแดง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ ๔๑ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p style="text-align: center;">จุดแข็ง (S)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พื้นที่บางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติ/หนองน้ำ, สระน้ำ ๒. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ๓. มีวัฒนธรรมอันดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก ๔. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง ๕. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้ 	<p style="text-align: center;">จุดอ่อน (W)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๒. ไม่มีระบบชลประทานที่ทั่วถึง ๓. ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำเกษตร ๔. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก ๕. ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา ๖. เกษตรกรขาดความรู้ด้านการเกษตร ๗. ชุมชนขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ๘. ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน
<p style="text-align: center;">โอกาส (O)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิต ๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ ๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ๔. พัฒนาสินค้าบางชนิด เช่น ผ้าไหม ให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่ 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงรุก (SO)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ๒. ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร ๓. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ฯ
<p style="text-align: center;">อุปสรรค (T)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม ๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น ๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกรเปลี่ยนไป ๔. หน่วยงานงบประมาณในท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย ๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่แน่นอน 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์ป้องกัน (ST)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง 	<p style="text-align: center;">กลยุทธ์เชิงรับ (WT)</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่

วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๑.๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

๒.๒ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร

๒.๓ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการ

จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

*****

บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP หรืออินทรีย์
- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐
- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

- กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก
  - โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
  - โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
- กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข
  - โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน
  - โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์
- กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน
  - โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
- กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ
  - โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๒ มันสำปะหลัง

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐
- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

- กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก
  - โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
  - กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข
    - โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารพันธุ์มันสำปะหลัง

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๓ อ้อย

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน

การผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย

การผลิต และการจัดตั้งพันธู์อ้อยพันธู์ดี

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- YSF มุ่งองค์ความรู้ ความสามารถถ่ายทอดความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่

เกษตรกรรายอื่นได้

- YSF มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการดำเนินการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ในทุกด้าน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุว

เกษตรกร/YSF

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

- เสริมองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิตการเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของแปลงใหญ่ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน
- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของแปลงใหญ่ให้มีความหลากหลาย ตรงตามความ

ต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย

การผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการถ่ายทอด

ความรู้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาแหล่งน้ำการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

*****

ตารางที่ ๔๒ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐				
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.			
พัฒนาการผลิต สินค้า	๑. โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าว อินทรีย์	พัฒนาการผลิต ข้าวให้ได้ คุณภาพ ได้รับ การรับรอง มาตรฐานสินค้า เกษตร อินทรีย์	๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย	ม.๑,๒,๑๑,๑๔,๙	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๑๐๐ ราย	๔,๐๑ ๐,๐๐ ๐	๑๐๐ ราย	๔,๐๑ ๐,๐๐ ๐	๑๐๐ ราย	๔,๐๑ ๐,๐๐ ๐	๑๐๐ ราย	๔,๐๑ ๐,๐๐ ๐	๑๐๐ ราย	๔,๐๑ ๐,๐๐ ๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง
	๒.โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิตสินค้าเกษตรมันสำปะหลัง ตามการบริหารจัดการเขตเกษตร เศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่ สำคัญ (Zoning)	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตมัน สำปะหลัง โดย การเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๒ กลุ่มๆ ละ ๕๐ ราย	ม.๔ และหมู่ ๗	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๒ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง
	๓.โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอ้อยโรงงาน (การปลูก อ้อยพันธุ์ดี)	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตอ้อย โรงงาน โดยการ เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๔๐ ราย	ม.๑ และหมู่ ๑๑	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๔๐ ราย	๑๕๐, ๐๐๐	๔๐ ราย	๑๕๐, ๐๐๐	๔๐ ราย	๑๕๐, ๐๐๐	๔๐ ราย	๑๕๐, ๐๐๐	๔๐ ราย	๑๕๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง
พัฒนาเกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑. โครงการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ทางด้านการเกษตร และส่งเสริม การเชื่อมโยงเครือข่ายการ ดำเนินการเกษตรกรรุ่นใหม่	เพื่อถ่ายทอด องค์ความรู้ ทางด้าน การเกษตร และ ส่งเสริมการ เชื่อมโยง เครือข่ายการ ดำเนินการ	YSF๓๒ ราย	ม.๑-ม.๑๖	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๓๒ ราย	๒๕๐, ๐๐	๓๒ ราย	๒๕๐, ๐๐	๓๒ ราย	๒๕๐, ๐๐	๓๒ ราย	๒๕๐, ๐๐	๓๒ ราย	๒๕๐, ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐				
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.			
	๒. โครงการ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	เพื่อพัฒนาศูนย์ เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตสินค้า เกษตร ให้ สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ ให้แก่เกษตรกร ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	๑ ศูนย์	ม.๔	สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง
พัฒนาพื้นที่ ทรัพยากร การเกษตร	๑. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจ พอเพียง	เพื่อส่งเสริมการ พัฒนาพื้นที่ เกษตรตาม แนวทางเกษตร ทฤษฎีใหม่ ด้วย การน้อมนำหลัก เศรษฐกิจ พอเพียงมาปรับ ใช้	๑๖๐ ราย	ม.๑-ม.๑๖ หมู่ละ ๑๐ ราย	๑. การถ่ายทอด ความรู้ตาปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต พืชผัก/ผลไม้/พันธุ์ สัตว์ และพันธุ์ปลา	๑๖๐ ราย	๑๗๐,๐๐๐	๑๖๐ ราย	๑๗๐,๐๐๐	๑๖๐ ราย	๑๗๐,๐๐๐	๑๖๐ ราย	๑๗๐,๐๐๐	๑๖๐ ราย	๑๗๐,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง
การแปรรูป ผลผลิต และพัฒนา ผลิตภัณฑ์	๑. โครงการ ส่งเสริมการ พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร	เพื่อพัฒนา สินค้าของ วิสาหกิจชุมชน ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน มี ความหลากหลาย ตรง ตามความ ต้องการของ ตลาด	๑กลุ่ม ที่มี ศักยภาพ	ม.๑๒	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๑ กลุ่ม	๑๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๑๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๑๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๑๐๐,๐๐๐	๑ กลุ่ม	๑๐๐,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.หนองแดง

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง.๒๕๖๒. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอณาเข็อก จังหวัดมหาสารคาม.จำนวนประชากรในอำเภอ
นาเข็อก. กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๒ **รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย** แหล่งที่มา :
<http://air๔thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖t>
- กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์) แหล่งที่มา :
<http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗
- กรมส่งเสริมการเกษตร. **แหล่งน้ำในอำเภอณาเข็อก** แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมชลประทาน. **ข้อมูลโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยค้อ** แหล่งที่มา
[:http://mahasarakham.rid.go.th/content๘.htm](http://mahasarakham.rid.go.th/content๘.htm)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๒. **รายงานผลการวาดแปลง** แหล่งที่มา :
<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๑. **ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร**
 แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๒. **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่**
(ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๔๕) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม. แหล่งที่มา :
<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html>

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

๑. หลักการและเหตุผล

ตามที่ภาครัฐได้เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ๒๐ ปี ระหว่างปี ๒๕๖๐ ถึง ปี ๒๕๗๙ โดยน้อม เอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และใช้ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการ ดำเนินนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทร เทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ก็ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อ ช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เกษตรกรในตำบลปอพาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาชีพหลัก คือการทำเกษตรกรรม ซึ่งข้าวเป็นพืชหลักในการทำการเกษตรของตำบล ในพื้นที่ตำบลมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อร่วมพัฒนารูปแบบการผลิต การตลาดข้าว แต่เนื่องจากสมาชิกส่วนมากเป็นผู้สูงอายุซึ่งการทำการผลิตข้าวนั้นเป็นไปได้ด้วยความลำบาก ในการผลิต การรักษาคุณภาพผลผลิต จึงจำเป็นต้องอย่างมากในการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดปัญหา การขาดแคลนแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตเมล็ดพันธุ์ในการทำนาแต่ละฤดูการผลิต

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้ในระบบการผลิตข้าว จะทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ กลุ่ม/ชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อที่จะพัฒนาและต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน การแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด รวมไปถึงการสร้างโอกาสในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ผลตอบแทนจากการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. เพื่อผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดได้
๓. เพื่อพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๓. เป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่มีศักยภาพ จำนวน ๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนตุลาคม ๒๕๖๗ – เดือนกันยายน ๒๕๖๗

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ๑ บ้านปอพาน ตำบลปอพาน
๒. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ๒ บ้านปอพาน ตำบลปอพาน
๓. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ๑๑ บ้านแสงอรุณตำบลปอพาน
๔. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ๑๔ บ้านปอพาน ตำบลปอพาน
๕. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอม ๙ บ้านเหล่าคา ตำบลปอพาน

๖. กิจกรรม

๑. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ขั้นเตรียมการ
  - ประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม และหาความต้องการพัฒนาร่วมกัน
๒. ขั้นดำเนินงาน
  - จัดทำแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
  - แต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ
  - อบรมให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ศึกษาดูงาน
  - จัดซื้อ/สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๓. ประเมินผลการดำเนินงาน
  - ให้มีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการทุกเดือน

๘. งบประมาณ

๑. จัดซื้อเครื่องคัดแยกและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. จัดซื้อกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๕๐๐ใบ/กลุ่ม	เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๓. จัดซื้อเครื่องเย็บกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ จำนวน ๔,๐๐๐ กระสอบๆ ละ ๖๕๐ บาท	เป็นเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
จำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น	เป็นเงิน ๔,๐๑๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
๓. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถมีศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

ประธานวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมันสำปะหลังตามการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning)

๑. หลักการและเหตุผล

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย มีพื้นที่เพาะปลูกทั่วประเทศ จำนวน ๘.๐๒๕ ล้านไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ๕๐ จังหวัด มีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๔๙๔,๖๙๐ ครัวเรือน โดยจำแนกสัดส่วนเกษตรกรออกเป็น ๓ กลุ่ม ตามขนาดการถือครองพื้นที่การเพาะปลูก โดยพื้นที่ปลูกขนาดน้อยกว่า ๑๐ ไร่ ๕๕.๗๙ % พื้นที่ปลูกขนาด ๑๐-๒๕ ไร่ ๓๑.๗% และพื้นที่ปลูกขนาดมากกว่า ๒๕ ไร่ ๑๓.๐๖% ในปีการผลิต ๒๕๖๐/๖๑ มีผลผลิต จำนวน ๒๗.๘๗๕ ล้านตัน ในขณะที่ความต้องการใช้ในภาพรวมของประเทศไทยมีประมาณ ๔๑.๓๓ ล้านตัน ปัญหาส่วนใหญ่ของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง คือ ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาจากโรคและแมลงศัตรูพืช ส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังยังมีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับการลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีพื้นที่ปลูกขนาดน้อยกว่า ๑๐ ไร่ ยังคงมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน

มันสำปะหลังได้ถูกกำหนดให้เป็นสินค้ายุทธศาสตร์ของประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๙ มีเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังและ ในพื้นที่ตำบลเขว้าไร่พบว่า จากการจัดการศักยภาพพื้นที่ของกรมพัฒนาที่ดิน ปี ๒๕๕๙ ตำบลเขว้าไร่มีพื้นที่เหมาะสมปานกลางในการปลูกมันสำปะหลัง ๓๔,๕๐๗ ไร่คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๓๗ แต่ในการปลูกมันสำปะหลังจริงของเกษตรกรจากการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจพบว่า มีการปลูกมันสำปะหลังเพียง ๗,๖๑๒.๕๐ ไร่ ฉะนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง กรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ จึงได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิตมันสำปะหลังที่ตอบสนองกับยุทธศาสตร์และนโยบายลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งผลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง

๑๐ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความรู้และทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง การสำรวจติดตามเพื่อระวังและจัดการโรคใบด่างมันสำปะหลัง และศัตรูอื่นๆ

๒. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดเครือข่ายผู้ผลิตมันสำปะหลัง สำหรับเป็นกลไกเชื่อมโยงการผลิตและการตลาดของเกษตรกรไปสู่แปลงใหญ่

๑๑ เป้าหมาย

เกษตรกรหมู่ ๔ และหมู่ ๗ ตำบลหนองปอพาน ที่มีพื้นที่ S๑ S๒ ของเขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๑๐๐ ราย ๕๐๐ ไร่

๒.๓ ครั้งที่ ๓ จัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเชื่อมโยงการตลาดมันสำปะหลัง

๓.สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชชนิดใหม่ที่เหมาะสม/เกษตรผสมผสาน

๘. งบประมาณ

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

๑.จัดเวทีประเมินความต้องการและความจำเป็นจัดกระบวนการเรียนรู้

งบประมาณ ๔๕,๐๐๐ บาท

- ค่าอาหารสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆละ ๓ มื้อๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆละ ๒ มื้อๆละ ๒๕ บาท จำนวน ๓ ครั้ง เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุในการฝึกอบรม เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๒.สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชชนิดใหม่ที่เหมาะสม/เกษตร ผสมผสาน
ไร่ ละ ๑๕๐๐ บาท ครัวเรือนละ ๕ ไร่ จำนวน ๑๐๐ ครัวเรือน เป็นเงิน ๗๕๐,๐๐๐ บาท

๓.ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๗,๒๐๐ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๘๒๗,๒๐๐ บาท (แปดแสนสองหมื่นเจ็ดพันสองร้อยบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ๑๐๐ ราย มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต มันสำปะหลัง ให้มีประสิทธิภาพและผลผลิตเพิ่มขึ้น

๒. เกษตรกร ๑๐๐ ราย มีความรู้เรื่องโรคใบด่างมันสำปะหลัง การสำรวจ ติดตาม เฝ้าระวัง และจัดการโรคใบด่างมันสำปะหลัง

๓. เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ๑๐๐ ราย สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังได้ และเตรียมพร้อมที่จะเข้าร่วมแปลงใหญ่ มันสำปะหลัง เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกครัวเรือนและทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด

๑. เกษตรกร ๑๐๐ ราย มีความรู้ทักษะการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังได้

๒. เกษตรกร ๑๐๐ ราย มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ในด้านการผลิตและการตลาด มันสำปะหลัง

๓. เกษตรกร ๑๐๐ ราย มีความรู้ในการเฝ้าระวังและจัดการโรคใบด่างมันสำปะหลัง

